

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Disputatio XII. De Vnitate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

Propositio 3.

126 **S**implicitas latè, & improprie sumpta pro physica incomplebitate per aliud quidpiam iuxta dicta quæst. 7. n. 78. ita est propria Dei, vt nulli omnino creaturæ conuenire possit.

Quia Deus est eas incomplebitate per aliud quidpiam physice à se distinctum, prout supra q. 7. & 8. probatum est; & nulla est possibilis creatura, quæ non sit ens per aliud quidpiam physice à se distinctum complebitate aut mediâ vnione vnus cum altero, aut mediâ receptione alterius in altero, aut mediâ vtraque, vt iam ostendo.

127 **E**t enim nulla est creatura possibilis, quæ non sit aut substantia, aut accidens, hoc est, aut ens in se, aut ens in alio, vt constat. Si est accidens, eo ipso erit ens ens, atque adeo ens perfectibile, complebitate aliquo modo in suo esse per aliud ens, scilicet mediâ receptione physice in illo, aut mediâ vnione inhærenti cum illo, aut mediâ vtrâque iuxta dicta de naturâ accidentis supra quæst. 7. num. 88. Si verò est substantia, eo ipso erit etiam perfectibilis atque adeo complebitate saltem obedientialiter, siue supernaturaliter per aliud quidpiam physice in se receptum, aut aliquo modo sibi physice vnitum. Cum enim nulla substantia creata possit in se præcontinere tum formaliter, tum eminenter omnem excogitabilem perfectionem ab omni penitus imperfectione depuram, vt præcontinet sola substantia increata Dei; nulla est possibilis substantia creata, quæ per aliud quidpiam à se distinctum non sit intrinsecè complebitate aliquo modo aut in melius, aut in deterius. Etenim omnis substantia possibilis aut est incompleta in ratione naturæ; & sic non potest non esse complebitate per aliam substantiam pariter incompletam vel eiusdem, vel diuersæ speciei cum illâ; aut est incompleta in ratione subsistentis, licet in ratione naturæ completa sit; & sic per substantiam superadditam erit complebitate, prout constat ex doctrinâ traditâ, aut tactâ supra quæst. 8. aut denique tam in ratione subsistentis, quam in ratione naturæ completa est; & sic per accidentia aliqua intrinsecè superaddita vel consentanea sibi, vel dissentanea, supernaturaliter saltem, non potest non esse complebitate, eo ipso quod creatura est, & consequenter non omnimodis infinite perfecta, sicuti est Deus, iuxta rationem factam; multaque subinde vacuitates per accidentia sibi adiuncta implebitate habens.

128 **E**t quidem omne ens indifferens ad existendum in diuersis locis necessariò debet esse complebitate per superadditas vbiaciones, seu præsentias locales tanquam per accidentia intrinseca sibi, vt constat ex doctrinâ statutâ supra disp. 1. Et omne ens indifferens ad existendum in diuersis temporibus necessariò debet esse complebitate per durationes superadditas tanquam per accidentia sibi intrinseca, vt constat ex dictis etiam supra disp. 8. Et omne ens producibile à diuersis causis necessariò debet esse complebitate per actionem aliquam superadditam sibi inhærentem tanquam per quoddam accidens intrinsecum sibi, vt ostendam suo loco. Constat autem pleraque entia possibilia ad aliquod saltem horum trium generum spectare. Quod sententia suapte essentia affixa determinato loco per superadditam præsentiam sint in alio loco collocabilia diuinitus, prout disp. 5. q. 15.

opinari sumus. Et entia perse absque interiectione actione à determinatâ causâ pendentia, per aliam actionem superadditam possint diuinitus ab aliâ causâ, aut ab eadem insuper dependere, vt fortasse possibile est, de quo alibi. Constat, nullum omnino esse ens possibile quod per superadditam præsentiam, aut etiam per superadditam actionem tanquam per accidens sibi intrinsecum non sit complebitate saltem diuinitus. Quia nullum in datâ hypothesi possibile est, quod superadditam præsentiam, aut etiam superadditam actionem tanquam accidens sibi intrinsecum diuinitus saltem nequeat subire.

129 **E**x quibus omnibus apparet, qualiter simplicitas diuina tum strictè accepta, tum latè sumpta ita sit propria Dei, vt nulli possit creaturæ communicari.

DISPUTATIO XII.

De vnitatē Dei.

Non præmitto vniuersaliorem disputationem de vnitatē rerum in genere. Quia de hac abundè egi in Pharo Scient. disp. 17. Vnde ab vnoquoque petenda sunt, quæcumque hic videantur desiderari. Tamen non possum non ego multa inde tracta summarim saltem commemorare, prout ad materiam præsentis disputationis exactius enucleandam aut necessarium, aut vtile visum fuerit.

QVAESTIO I.

De qua vnitatē Dei potissimum habendus nobis sermo est in præsentē disputatione.

Pro resolutione suppono primò, Deum bifariam posse dici vnum. Primò; quia est ens in se indiuisum, siue indistinctum in plura. Secundò; quia est ens vnicum, siue solum in sua Deitatis specie. Et prior quidem vnitatis omnibus, & singulis entibus singulariter sumptis conuenit; omnibusque proinde entibus ita sumptis communis est. Ob idque passio entis dicitur esse; & vnitatis transcendentalis vocari solet. Posterior verò, quæ distinctionis gratiâ vnitatis solitudinis, siue vnicitatis dici poterit, non omnibus conuenit entibus, sed quibusdam dumtaxat. Quia non omnia, sed quædam dumtaxat sunt sola, siue vnica in sua specie. Idque aut in statu existentis tantum, aut etiam in statu possibilitatis. Sic Sol in statu existentis solus, siue vnicus, atque adeo vnus vnitatis solitudinis est; quia ipse est existens, & nullus alius Sol est existens. Sic item Luna, sic Mundus totus. Quia nec plures Lunæ, nec plures Mundi sunt existentes. Sic etiam Deus vnitatis solitudinis vnus, atque adeo vnicus est, non solum in statu existentis; quia, præter ipsum, nullus alius Deus existit; sed etiam in statu possibilitatis; quia, præter ipsum, nullus alius Deus est possibilis. Vtrum autem sit possibilis creatura aliqua similem vnitatem habens; quæ videlicet etiam in statu possibilitatis vnica sit; ita, vt

nulla alia sit possibilis eiusdem essentiae, siue speciei, ex dicendis q. 6. constabit.

3. Suppono secundò ex dictis latius in Pharo Scient. disp. 17. citatà q. 1. vnum transcendentali-
ter sumptum sic ex Arist. definiri. *Est ens indivi-
sum in se.* Hoc est, indistinctum in plura talia,
quale ipsum est, quā ratione dicitur vnum. Ita-
que illud ens est vnum homo, quod est indistin-
ctum in plures homines; & illud vnum animal,
quod est indistinctum in plura animalia; & illud
vnum Socrates, quod est indistinctum in plures
Socrates; & illud vnum membrum, vel vna pars,
vel etiam vna multitudo, vnum numerus, vnum
populus, vnus exercitus, quod est indistinctum
in plura membra, vel in plures partes, vel etiam
in plures multitudines, plures numeros, plures
populos, plures exercitus eiusdem omnino ratio-
nis. Ex quo patet, vnitatem transcendentalem
sumptam formaliter (fundamentaliter enim sum-
pta nihil prorsus differt ab ente vno, sed idem
realiter est cum illo) in indistinctione consistere,
excludente distinctionem, non quidem entis ab
alio, aut à se, sed entis in se, hoc est in plura
talia omnino, quale ipsum est. Et quoniam om-
nis distinctio in positivam, & negativam diuiden-
da venit; quarum prima in actu positivo consistit,
quo vtrumvis ex extremis distinctis ab altero di-
stingui dicitur; secunda verò in negatione identi-
tatis ipsorum extremorum. Si indistinctio, in
qua consistit vnitatis, positivam excludat distin-
ctionem entis in se, negatio quaedam erit ex suo
conceptu æquivalenter quidem vera respectu nos-
tri, sed formaliter ficta. Si verò excludat nega-
tivam distinctionem entis in se, formalitas qua-
dam positiva erit concepta à nobis per modum
negationis sui contradictorij; atque adeò ferens
etiam secum ex conceptu suo negationem quam-
dam rationis non fictam, sed suppositivam. Quæ
omnia loco citato suis exposita, & clariùs ex-
plicata videntur; ne nos iam ibi actum
agamus.

4. Modò ex his colligitur primò, vnitatem
quæ transcendentalis, & passio entis appellatur,
& vnitatem, quæ numerica, & principium num-
meri dici solet, eatenus solum differre, quatenus
secunda supra primam addit respectum mensuræ
ad mensuratum, & partis ad totum. Numerus
quippe vnitatis, seu potius vno mensuratur; ex
pluribusque vnitatibus, seu potius ex pluribus vnis
compositus est.

5. Secundò colligitur, inter prædicata, quæ
passiones entis dicuntur, priorem esse ratione nos-
trâ distinctionem, quàm vnitatem, quæ priori-
tate id, quod negatur, prius est conceptione
nostrâ negatione per quam negatur; siquidem
vnitas negationem distinctionis præfert in suo
conceptu, prout dictum est.

6. Tertio colligitur, vnum transcendentale, &
multa quodam modo contradictoriè, & quodam
modo contrariè opponi. Sumpta enim formaliter
oppositionem contradictoriam negationis, &
rei negatæ secum ferunt; siquidem vnitas nega-
tio quaedam est, vt diximus, distinctionis entis
in plura; & multitudo constituens multa in ipsâ
distinctione in plura consistit. Multa enim forma-
liter sunt ea, quæ in se, siue inter se distinc-
tionem habent. Sumpta verò fundamentaliter ex-
trema ista eatenus contrariè opponuntur, qua-
tenus, cum ambo sint positiva, & xipote omni-
no indistincta realiter ab ente, quod est vnum,
& ab entibus, quæ sunt multa, prorsus repu-

gnat, quòd vnum, prout est vnum, sit multa,
& quòd multa, prout sunt multa, sint vnum.

7. Quarto colligitur, vnitatem transcendentalem
eatenus communem esse vnitati, quæ con-
stituitur vniuersale, & vnitati quæ constituitur singu-
lare, seu indiuiduum, quatenus vtraque est indi-
stinctio entis in se. Nisi quòd prima rationis ran-
tium; secunda verò realis vnitas est. Per primam
quæ vnum constituitur multis commune commu-
nitate logicâ, atque ita logicè communicabile
multis, ac veluti in ipsâ partibile. Per secundam
verò constituitur vnum nec multis commune, nec
partibile in ipsâ logicè; quo iure dicitur indi-
uiduum. Porro vnitas, quæ ponitur passio entis
omnino realis sola vnitas constitutiva indiuiduo-
rum, seu singularium est: quia à parte rei nullum
datur ens vnum, quod non sit ens singulare, seu
indiuiduum. Et quatenus tam vnitas vniuersalis,
quàm vnitas singularis eatenus posset dici numeri-
ca, quatenus tam conceptus vniuersales, quàm
singulares sub numerum cadere possunt; vsu ta-
men increbruit, vt sola vnitas singularis numeri-
ca dicatur; propterea fortasse, quòd differentia
propria, & vltima omnium omnino singularium
distinctio mota ipsorum est; per quam forma-
liter constituitur multitudo, atque adeò nume-
rus. Ob idque differentia numerica vnice nun-
cupatur: cum tamen differentia vniuersalium aut
specificarum, aut genericarum nuncupetur. De quibus
omnibus plura sunt dicta in Pharo Scient. disp.
17. citatâ. Vbi cætera ad vnitatem transcenden-
talem; ad multitudinemque oppositam attinen-
tia videntur.

8. Suppono tertio, vnitatem solitudinis supra
vnitatem transcendentalem in ente, quod ab illâ
dicitur vnicum, siue solum, addere negationem
omnium aliorum entium eiusdem essentiae, seu
speciei; speciei, inquam, vel atomæ, vel subal-
ternæ. Ab eo enim dicitur vnum quodque ens vni-
cum, siue solum in sua specie vel atomâ, vel sub-
alternâ, quod nullum est aliud præter ipsum talis
speciei; idque aut in statu existentis tantum, aut
etiam in statu possibilitatis. Cum hoc tamen
discrimine, quòd negatio excludens ab statu exi-
stentiali cætera entia eiusdem speciei vel atomæ,
vel subalternæ, præter vnicum, vera negatio,
seu veritas negatiua est; siue entis negata sint pos-
sibilia, siue impossibilia. Negatio verò excludens
ab statu possibilitatis cætera entia eiusdem speciei
vel atomæ, vel subalternæ, præter vnicum, no-
stro dumtaxat modo concipiendi est negatio eor-
um possibilitatem excludens, re tamen ipsâ ve-
ritas positiva est in positiva ipsorum impossibili-
tate consistens. Nam ab statu quidam nullum
ens potest per veram negationem excludi, sicut
ab statu existentiali excludi potest, sipeque exclu-
ditur iuxta doctrinam generalem à nobis statutam
in Pharo Scient. disp. 9. q. 3. & 4. & disp. 10. q. 4.
Dico autem, vnitatem solitudinis, à qua euadit
quoduis ens vnicum, siue solum, addere negatio-
nem cæterorum eiusdem speciei vel atomæ, vel
subalternæ modo explicato. Quia in qualibet
specie potest esse aliquod ens vnicum, seu solum;
siue ea sit infima omnium, proximaque indiuiduis
in serie prædicamentali, quæ dicitur atomâ; siue
ea sit superior infimâ, atque adeò vel intermedia,
vel etiam suprema, quæ omnes nomine subalter-
næ veniunt comprehendendæ. V. g. si Deus nul-
lum aliud viuens corporeum produxisset, præter
vnicum hominem, in rerum naturâ existeret ens,
quod non tantum esset vnicus homo in specie ato-
mâ

ma hominis, sed etiam esset vnicum animal, & vnicum viuens corporeum in speciebus subalternis animalis, & viuents corporei. Et Deus quidem antequam vllam creaturam crearet non solum existeret vnicus in sua infima specie Deitatis, sed etiam in omnibus alijs tam Intermedijs, quam supremis, in quibus cum ceteris entibus logicè conuenire potest. Sicque tunc non tantum existeret in rerum naturà vnicus Deus, sed etiam vnicum intellectiuum, vnicum volitiuum, vnicum viuens, vnica substantia, vnicus spiritus, vnicum ens, vnicum bonum, vnicum verum, &c.

9 Mis positus, certissimum est, datà etiam hypothesi, quòd existerent plures Dij, adhuc vnumquemque eorum fors vnum vnitate transcendentali; tamen non foret vnus vnitate solitudinis: quia vnusquisque eorum in eà hypothesi esset indistinctus in se in plures tales, qualis ipse esset; tamen non careret consortio aliorum in eadem specie Deitatis, seu atomà, seu subalternà cum ipso conuenientium. Quemadmodum defacto vnusquisque hominum vnus est vnitate transcendentali; secus vnitate solitudinis: quia vnusquisque est indistinctus in se in plures tales, qualis est ipse; non verò est expertus consortio aliorum in eadem specie humanitatis cum ipso conuenientium. Vnde patet, si fiat sermo de Deo nostro vero tanquam de vnico ente singulari, certissimum esse, atque euidētissimum, esse illum vnum Deum vnitate transcendentali: quia planè constat, illum ipsum plures non esse: tantumque verti in quæstionem posse, an sit ille quoque vnus, siue vnicus Deus vnitate solitudinis, expertus videlicet consortio alterius, aut aliorum Deorum. Quemadmodum certissimum, atque euidētissimum est, hunc Mundum singularem vnum esse vnitate transcendentali; tantumque verti in quæstionem potest, an etiam sit vnicus, ita, vt non sint alter, aut alij Mundi existentes simul cum ipso. Porro querere, singulariter de nostro singulari Deo an sit vnus vnitate solitudinis, atque adeò vnicus, siue solus in specie Deitatis; & querere quasi vniuersè verum in specie Deitatis sint plures Dij, vel vnus tantum, in idem omnino reo dicit, vt ex se patet.

QVÆSTIO II.

Vnum Deum sit vnus, siue vnicus.

20 **N**ecessarius est ex historijs Idolatrarum error, qui plures Deos sibi finxerunt, ac venerati sunt. Contra quos susè scripserunt Iustin. in *Paraphrasi ad Græcos*, Clemens Alex. orat. exhort. ad *Gentes*; Tertullian. in *Apologet.* aduersus *Geat.* Athanas. orat. contra *Idola*; Athenagor. *Atheniens.* in legat. pro *Christian.* tom. 9. *Bibliot. Patrum*, *Tatiaa.* *Alyrius* orat. contra *Græcos*, *Theodoret.* lib. 1. *hæreticarum fabularum*, & alij. Ceterum, cum plerique saltem eiusmodi Gentilium Idolatrarum alios suorum Deorum ab alijs procreari putarent, veram in illis omnibus diuinitatem in predicato entis à se consistentem, aut illud includentem non agnoscebant. Tamen si spuriam quamdã, & abusiua diuinitatem in quadam superioritate, seu dignitate, seu excellentiã consistentem illis, tribuerent; vt est certum ex historijs de eiusmodi Dijs Gentium tractantibus.

11 Ex hæreticis autem primus, qui posuit duos

Deos, alterum bonum, & alterum malum, fuit Apelles, vt refertur Epiphani. hæresi 44. & August. hæresi 23. à quo Apelliani dicti sunt. Quis quidem Apelles Mundum hunc visibilem à Deo malo factum esse commentus est; ita, vt illius Deus bonus nullam curam gereret. Ceterum, quia dicebat Apelles, Deum malum à Deo bono factum esse; neque duo principia æquè primæ, ceterarum rerum ponebat; reuerà vnum tantum ponebat ens à se; atque ita Deum vnum, à quo cetera omnia tanquam entia creata suam originem traherent.

Manichæus verò, vt scribit Epiphani. hæresi 66. & Theodoret. lib. 1. hæretic. fabul. cap. vlt. non modò duo Principia, seu duos Deos posuit, alterum bonum, & alterum malum; sed etiam eos ingenitos, siue increatos, coeternosque, & sibi inuicem contrarios esse affirmavit. Et malum quidem Deum tenebratum corporeæ, visibilisque Augustem creaturæ; bonum vero Deum lucis incorporeæ, atque inuisibilis Conditorum appellauit.

Verum enim verò ante Manichæum Cerdon tempore Hygini Papæ testis Epiphani. hæresi 41. Irinæ lib. 1. aduersus hæres. cap. 28. Tertullian. lib. 1. de Præscription. hæret. cap. 51. Euseb. lib. 4. Hist. cap. 10. & ipsum Cerdonem postea sequutus Marcion, vt refertur Epiphani. & Euseb. ibidem, Irinæ cap. 29. & Tertullian. lib. 1. aduersus Marcion. cap. 6. duos etiam Deos adstruxerunt. Alterum ignotum Mundo, quem Patrem dicebant esse Christi, Auctoremque noui Testamenti, & bonum appellabant. Alterum verò factis notum hominibus, quem Iustum, id est vindicem scelerum; aut etiam factum, & crudelium, vt exponit Vaz. 1. p. disp. 17. cap. 1. Auctoremque Testamenti veteris esse dicebant. Itaque in eo Manichæus, vt Cerdon, aut etiam Marcion videtur consensisse, vt ex Auctoribus citatis colligit Vaz. loco citato, quòd duos Deos, alterum bonum, & alterum malum adstruebant. Nisi quod Cerdon, aut etiam Marcion omnium rerum opificium attribuebant Deo malo. Manichæus verò quarumdam rerum præ alijs apud ipsum bonarum productionem Deo bono referrebat. Porro verò Manichæus consenserunt Priscillianistæ, qui in Hispaniã à Prisciliano Abulenti originem traxerunt, vt scribit Leo 1. epist. 91. ad Turibium c. 14. vbi eorum damnat errorem. Deinde Albigenes noui Manichæi in Galliã tempore Innocentij 3. vt Auctor est Antonin. 3. p. Hist. tit. 19. c. 1.

Præterea Trinitatæ, sumptà occasione ex mysterio Trinitatis, dixerunt tres Personas esse tres Deos. Fuit autem hic error Peratarum apud Theodoret. lib. 1. hæret. fabul. cap. 18. Tribuiturque etiam Ioanni Philopono, vt refert Nizephon lib. 18. cap. 48. Et Abbati Ioachim, qui videtur docuisse, tres Personas esse tres essentias; Deumque esse vnum dumtaxat per collectionem, sicut dicitur esse vna Ecclesia, prout colligitur ex cap. *Firmiter de Summ. Trinit.* & fide Cathol. quod est Concilij generalis Lateranensis sub Innocentio 3. Tribuit etiam Bernardus Luxemburgensis errorem istum Raymundo Lullo. Sed hanc tanquam calumniam rejicit Vaz. 1. p. q. 1. art. 3. Denique eundem errorem amplexati sunt multi ex nouioribus hæreticis, vt Valentinus Gentilis Iacobus Schekius Lutheri discipulus, Philippus Melancthon. Imo Lutherus ipse, Caluinusque, & Beza, vt videre est apud Bellarm. lib. 1. de Christo cap. 2. Petau. tom. 1. de Theolog. Dogmat. lib. 3. & Recupis. lib. 5. de Deo q. 3.

Pro.

Propositio I.

De fide est, Deum vnum omnino, siue vnicum prorsus esse.

Id enim imprimis passim contestantur sacre Scripturæ. Deut. 4. *Ut scires, quoniam Dominus ipse est Deus; & non est alius præter eum.* Et cap. 6. *Audi Israel, Dominus Deus noster. Dominus vnus est.* Et cap. 32. *Videte, quod ego sim solus, & non est alius Deus præter me.* 1. Regum 2. *Non est sanctus, ut est Dominus; neque enim est alius extra te.* Psal. 82. *Tu solus altissimus in omni terra.* Plal. 85. *Tu es Deus solus.* Sap. 12. *Non enim est alius Deus, quam tu. Cui cura est de omnibus.* Isaia 43. *Ego sum. Ego sum Dominus, & non est absque me Saluator.* Osee 13. *Deum absque me nescies, & Saluator non est, præter me.* Ioan. 17. *Hac est vita æterna; ut cognoscam te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* 1. ad Corinth. 8. *Scimus, quia nihil est Idolum in Mundo: & quod nullus est Deus, nisi vnus.* Ad Galat. 3. *Deus autem vnus est.* 1. ad Timot. 6. *Regi secularium immortalis, & inuisibili soli Deo &c. Præter innumera alia scripturæ loca, in quibus manifestè supponitur, Deum nostrum vnicum esse. Dum enim scriptura aliquid à Deo dictum, factum, cogitatum, aut decretum referens Deum simpliciter nominat, neque addit hunc, aut illum, aut aliquem Deum, manifestè significat, Deum vnicum esse. Alioquin ineptissimè diceretur, Deus creauit celum, & terram; laudate Deum; Deus præcepit; Deus adiua me, &c. nisi pro certo supponeretur, nullum alium Deum reperiri, præter vnicum. Quemadmodum, quia vnicus tantum Sol reperitur, dum de eo loquimur simpliciter, illum nominamus absque vilo additamento determinante: quia vt ab omnibus notissimum supponimus, illum vnicum esse.*

Definita præterea est vnitas hæc in multis Concilijs ab Ecclesiâ, & tradita in Symbolis, quibus articulos fidei præcipuos profitemur, vt videre est in Symbolo Nicæno incipiente. *Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cæli, & terre, visibilibus omnium, & inuisibilibus. Quibus Manichæorum, Marcionistarumque hæresis expressè profligata est. Et in symbolo Athanasij incipiente. Quicumque vult saluus esse, ante omnia opus est, vt teneat Catholicam fidem. Fides autem catholica hæc est, vt vnum Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate veneremur. Quibus, & pluribus sequentibus expressè exploditur hæresis Tritheitarum. In Concilio autem generali Lateran. sub Innoc. 3. prout refertur in cap. Firmiter, de Sum. Trinit. & fide cath. sic habetur. Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod vnus solus est verus Deus æternus, immensus, & incommutabilis, incomprehensibilis, omnipotens, & ineffabilis, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: tres quidem persona, sed vna essentia, substantia, seu natura simplex omnino. Et infra. Vnum vniuersorum Principium, creator omnium visibilibus, & inuisibilibus, spiritualium, & corporalium, &c. Quibus omnes commemorati errores penitus sunt conuulsi. Cætera tum conciliorum, tum etiam Patrum testimonia, quæ passim sunt obuia pro prædictâ veritate catholica apud Bellarm. supra cap. 3. & apud Petau. cap. 8. videri possunt.*

Quomodo autem in eadem veritatem catholicam de vnitate Dei omnes Philosophi sapientiores, quantumuis ethnici, & quique alij Sapien-

tes totius Antiquitatis planè consenserint, latissimè, eruditissimèque demonstrant, illorum testimonijs distinctè, & sigillatim relatis, Tertullian. in lib. Apolog. aduersus Gent. August. lib. 8. de Ciuit. Dei. Iustin. lib. de Monarchiâ Dei, & in Cohortatione ad Græcos, & in Orat. parænet. ad Gent. Cyrill. Alex. lib. 1. contra Iulianum. Lactant. lib. 1. Diuinar. institut. & Eugubin. lib. 3. de Perenni Philosophiâ per multa capita. Ex hisque & alijs noster Gyllius lib. 2. de Deo trad. 3. cap. 6. & Recupit. lib. 5. de Deo q. 12. Quo circa merito dixit Paulus Orosius lib. 6. Histor. paulò post principium. *De vno Deo omnium pene vna opinio est.* Et S. Th. 1. p. q. 11. art. 3. ait. *Vnde & antiqui Philosophi quasi ab ipsâ coacti veritate posuerunt vnum tantum principium.*

Verum contra veritatem catholicam obijci potest pro Manichæis, & Priscilianistis. Multa eueniunt in Mundo mala mixta cum bonis; neutrorumque admitti potest progressus à parte ante infinitus. Ergo adstruenda sunt duo principia, prima, atque adeò duo entia à se; (quæ subinde necessario erunt duo Dij); alterum bonum, à quo suam originem trahant bona; & alterum malum, à quo suam originem trahant mala. Neque enim potest illud ens, quod principium bonorum, atque adeò bonum in se est, malorum quoque esse principium: quia titulus principij primi malorum non posset non esse in se malum. Atque ita fieret, vt idem ens in se, & à se esset simul bonum, & malum. Quod est impossibile. Et confirmari potest. Quia supposito, quod intra genus entis ab alio sunt aliqua entia bona, & aliqua mala, non est, cur intra genus entis à se non sit item aliquod ens malum, & aliquod bonum. Vel dicatur, cur fuit necessarium, quod esset vnum ens à se bonum; & non fuit quoque necessarium, quod esset vnum ens à se malum?

Pro solutione euidentiore suppono primò ex dicendis latius infra disp. 15. duplex imprimis esse bonum. Aliud absolutum, quod in se est bonum. Aliud relatiuum, quod alteri est bonum. Et relatiuum quidem bonum in honestum, vtile, & delectabile diuiditur. Absolutum autem in id, quod per suam essentiam præcisè, atque adeò essentialiter bonum est, & in id, quod per accidens sibi adiunctum, atque adeò accidentaliter euadit bonum, est diuidendum. Ex quibus bonum absolutum essentialiter (in quocunque demum conceptu consistat eius formalis bonitas) cum ente recipitur, atque ideo bonum transcendens, & passio entis dici solet; bonitasque constitutiua eius transcendentalis appellatur. Eo quod nullum est excogitabile ens existens in rerum naturâ, quod isto genere bonitatis transcendentalis perse, perque suam substantiam, siue essentiam, non sit in se absolutè bonum, atque adeò amabile, seu dignum, quod ametur in se. In quo etiam Manichæus errauit, asserens esse aliquas creaturas in se, & perse substantialiter, siue essentialiter malas, atque adeò indignas, quæ amarentur, & crearentur à bono Deo. Vt refert, refutatque August. lib. 2. de moribus Manichæorum, à cap. 1. vsque ad 8. & lib. de naturâ boni cap. 16. sæpeque alibi. Cuius assertionis opposita de fide est, dicente Paulo 1. ad Timot. 4. *Quia omnis creatura Dei bona est.* Et definiente Concilio Lateran. prout habetur cap. Firmiter, de summa Trinit. & Eide Cath. quod Deus est vnum vniuersorum principium, creator omnium visibilibus, & inuisibilibus; spiritualium, & corporalium: qui sua

omnipotentē virtute simul ab initio temporis vitamque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem, angelicam videlicet, & mundanā, ac deinde humanā quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam. Diabolus enim, & alij Demones à Deo quidem naturā creati sunt boni; sed ipsi perse facti sunt mali, &c. Quo circa dixerunt Boet. lib. Hebdom. cap. 2. & August. lib. 83. qq. q. 24. *Omne, quod est, in quantum est, bonum est.* Et Arist. lib. 1. Ethic. cap. 7. *Bonum aequè diuidi, ac ens.*

20 Hinc venit supponendum secundò, quòd, licet in Mundo sint multa positua entia mala malitiā relatiuā tum morali, tum etiam physicā oppositā bonitati relatiuā; aut etiam malitiā per accidens absolutā oppositā bonitati absolutā per accidens, vt expressè docet August. lib. de naturā boni citato cap. 4. impossibile tamen est, quòd
31 sit ens aliquod posituum absolutā malitiā malum perse, siue per suam essentiam; atque adeò essentialiter cum sit necessarium, quòd omne ens posituum sit perse, siue per suam essentiam bonum bonitate absolutā. Vnde malitiā (si qua est) huiusmodi bonitati absolutā, & essentiali entium opposita in purā carentiā, seu priuatione, seu negatione entis debet necessariò consistere. De quo plura sunt à nobis dicenda infra disp. 15. vbi vident ad rem poterunt.

31 Ex his facillimè sese dat solutio ad argumentum factum, & ad eius confirmationem. Etenim omnia mala, quæ sunt in Mundo, siue sint mala moralia culpæ oriunda à vitio arbitrij creati, siue sint mala physica pœna, alterius veditconuenientia naturalis, cum sint positua, quoad posituum physicum, quòd important, sufficientem bonitatem transcendentalem habent, vt à principio primo bono possint oriri; cum verò sint priuatiua, seu negatiua, nullo egent principio sui, nedum primo; quia sunt merè nihil iuxta doctrinam vniuersalem de negationibus datam à nobis in Pharo Scient. disp. 9. q. 3. Pro nullis igitur malis eorum, quæ sunt in Mundo mixta cum bonis, vltimum principium primum malum aditui debet. Quin potius, esse illud omnino impossibile, etsi omnino sit necessarium principium primum bonum, inde sit manifestum: quia non posset illud non esse ens, eoque titulo iuxta suppositiones factas substantialiter bonum, & simul, vt ponitur, substantialiter malum; atque adeò non bonum, substantialiter. Quòd est chymæricum.

32 Ex dictis sufficienter manent confutati Cerdonista, & Marcionista, quatenus etiam duos Deos alterum bonum, & alterum malum quoquomodo ponebant. Quatenus verò alterum vindicem scelerum veteri Testamento, & alterum misericordem nouo applicabant, aperte opponerantur sacre Scripturæ vnicum tantum Deum pro vtroque Testamento adstruenti. Ait enim Paulus ad Hebræ 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nonisimè diebus istis loquutus est nobis in Filio.* Quibus clarissimè significat, eundem omnino veteris, ac nouæ Legis esse Deum. Id quòd testatur est quoque Christus Dominus Ioan. 8. cum dixit Iudæis. *Est Pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis, quia Deus vester est.* Sæpissimè que aliàs in sacra Scripturā aut supponitur, aut exprimitur idem ipsum. Sed quid in ijs insanis tam sine fundamento dictis resellendis moramur?

33 Denique pro Trinitate solum potest nobis opponi difficultas mysterij, in quo Fidei potissimum subixi credimus cum Trinitate personarum

vnitatem essentia; atque ita Deum vnicum esse, omnino; & metis in personis trius sit. De quo mysterio latè agunt Theologi in tract. de Trinitate.

Propositio 2.

Deum omnino vnum, siue vnicum, prorsus esse, multis rationibus naturalibus demonstratur.

Sit prima, quæ desumi potest ex prædicato omnimoda infinitudinis, quam Deus habet euidenter oriundam ex prædicato, quòd Deus etiam habet, entis à se demonstrato à nobis supra disp. 1. Eo enim ipso, quòd aliquod ens habet esse à se citra omnem causam sui, necunde habet, à quo taxetur magnitudo eius; ipsiusque proinde infinitudo non potest non esse omnimoda in omni genere. Vt autem sit talis, necesse est, quòd illud aut formaliter, aut eminenter contineat in se omnem omnino excogitabilem perfectionem. Formaliter quidem omnem excogitabilem perfectionem identificatam sibi. Eminenter verò omnem excogitabilem perfectionem distinctam à se. Hanc autem eminenter in se continere non potest, nisi sit principium factiuum eius. Vnde sit, vt ens à se titulo talis non possit non esse foas, siue fontale principium omnium omnino aliorum entium distinctiorum à se. Ex quibus omnibus euidenter concluditur, non posse non ens à se, atque adeò Deum vnicum prorsus esse. Si enim entia à se essent plura, quoduis eorum titulo talis omnem entitatuam perfectionem aliorum contineret in se eminenter, causaque subinde esset factiua eorum iuxta dicta. Atque ita & essent entia à se, vt supponitur, & non essent entia à se, sed ab alio. Quòd est aperta contradictio. Quare, qui admittit plures Deos, nullum admittere re ipsa necesse est. Quia in nullo plurium potest esse infinitudo diuinitatis propria, essentialiterque proinde diuinitati debita. Quo circa dixit Tertull. lib. 1. contra Marcion. cap. 3. *Deus, si non vnus est, non est: quia dignus credimus non esse, quodcumque non ita fuerit, vt esse debeat.* Et Athan. Orat. contra Idola. *Multitudo Numinum nullitas Numinum.*

Secunda ratio desumi potest ex plenitudine bonitatis, seu perfectionis, quam Deus titulo etiam entis à se necessario debet habere tum ab omni penitus imperfectione immunem, tum omnem perfectionem simpliciter simplicem, quæ melior sit ipsa, quam non ipsa, comprehendentem, prout demonstrabitur inferius disp. 16. Hoc enim iure Deus (vt fert commune, receptumque ab omnibus axioma) nequit non esse tale ens, quo maius aliud, siue melius cogitari non possit. Et nullus eorum esset talis, si forent plures Dij. Proindeque neque essent Dij contra ipsam suppositionem. Etenim, quòd aliqua res in tota vniuersitate rerum sit excellentissima omnium, perfectio est simpliciter simplex, quæ in tali re melior est ipsa, quam non ipsa, vt satis ex se apparet. Ergo Deus iuxta dicta necessario debet esse res excellentissima omnium in tota vniuersitate rerum. Ait plures res eiusmodi esse non possunt, quia vniqueque earum esset perfectior, & simul minus perfecta, quam quælibet alia; quòd planè repugnat. Ergo in tota rerum vniuersitate non possunt esse plures Dij. Vel aliter, Si Deus non esset ens excellentissimum omnium, ens melius ipso cogitari posset, nempe ens excellentissimum omnium.

vt ex se patet. At ens melius Deo cogitari non potest, vt statuimus. Igitur Deus est ens excellentissimum omnium. Sed repugnat esse plura entia, quorum quoduis sit excellentissimum omnium; vt monstratum est. Ergo repugnat esse plures Deos. Similiter, habere dominium cæterorum omnium entium, & sub nullius eorum dominio esse, manifestè est perfectio simpliciter simplex, atque adeò conueniens Deo iuxta dicta. Sed repugnat, quòd sint plura entia, quorum quoduis dominium habeat cæterorum omnium, & sub nullius eorum dominio sit. Vt est notissimum: quia vnumquodque talium simul esset, & non esset sub aliorum dominio. Ergo repugnat esse plures Deos. Rursus similiter, præesse cæteris omnibus entibus, & nulli subesse, perfectio est simpliciter simplex, atque adeò conueniens Deo. Sed repugnat esse plura entia, quorum vnumquodque præsit cæteris omnibus, & nulli subsit, vt constat ex dictis in simili. Ergo repugnat esse plures Deos. Præterea, esse vnicum cæterorum omnium entium principium primum, & fontem totius esse, totiusque perfectionis, & bonitatis; esse ens incompatible cum alio quopiam habente similem dignitatem, maiestatem, iurisdictionem, dominiumque in rerum vniuersitate, euidenter sunt perfectiones simpliciter simplices, quæ iuxta dicta Deo deesse non possunt. Compertum est autem, eas illi conuenire non posse, nisi vnicus sit. Ergo est vnicus. Denique, habere cum alio quopiam in rerum vniuersitate diuinum imperium, potestatem, iurisdictionem, dominium, diuitias intrinsecas, & extrinsecas, & cætera huiusmodi imperfectiones sunt manifestæ. Igitur non possunt illæ conuenire Deo iuxta etiam dicta. At conuenirent illi planè, nisi vnicus esset. Igitur, ne illi conuenire dicantur, vnicus esse omnino dicendus est.

26 Tertia ratio. Non possunt esse plures Dij in multitudine finita; non in infinita. Ergo in nulla. Consequentiā est bona. Probo antecedens quoad primam partem. Quia cum nulla sit excogitabilis ratio, cur Dij sint plures in tanto potius, vel tanto numero, quam in maiore, vel in minore, in nullo vtiq; esse plures censendi sunt. Deinde quoad secundam. Quia, præterquam quòd nemo somniauit multitudinem Deorum esse infinitam; eo quòd vel ex ipsis terminis est satis euidenter, talem multitudinem esse planè impossibilem; omnia argumenta, quibus exploditur quavis pluralitas Deorum, longè euidentius è medio tollunt pluralitatem infinitam eorum, vt discurrendo per singula quisque comperiet. Quòd si in vnico vero Deo necessariò sunt tres personæ, nec plures nec pauciores. Huius optima ratio redditur. Nimirum: quia, cum verus, & vnicus Deus sit necessariò intellectiuis, & volitiuis, duas omnino operationes ad intra alteram per intellectum, & alteram per voluntatem, nec plures, nec pauciores necessariò debet habere; & consequenter tres omnino personas, vnā improductam, & duas productas, nec plures, nec pauciores in vnitatis essentia ipsius communis, prout latius exponitur à Theologis in tract. de Trinitate.

27 Quarta ratio. Si darentur plures Dij, aut essent inter se inæquales quoad perfectionem, aut æquales. Sed neutrum est possibile. Ergo non dantur. Cætera patent. Probo minorem. Et primùm, quòd non possent esse inæquales. Quia, cum æquè haberent esse à se, vt supponitur, (nam aliàs Dij non essent), necunde alicuius eorum,

taxari, aut minui posset perfectio; vt minor illæ quoad perfectionem euaderet, quam cæteri; vt constat. Quòd autem nec possent esse æquales ob titulum, quem omnes haberent essendi à se, inde ostenditur; quia ob eundem titulum esset aggregatum omnium æquale singulis. Aliundeque non posset non esse maius; quia omne totum maius est sua parte: præsertim quando pars ne eminenter quidem continet quantitatem aliarum partium; vt eueniret in proposito. Sicque aggregatum talium Deorum & esset vniciue eorum, æquale quoad perfectionem ob eundem titulum, quem haberent essendi à se omnem inæqualitatem in ijs, quæ sunt à se, recusantem propter rationem dictam; & esset maius illo ob titulum totius, & partis. Atque adeò æquale illi simul, & inæquale, quod est chymæricum.

28 Quinta ratio. Si darentur plures Dij, aut essent inter se inæquales quoad potentiam effectiuam aliorum entium, aut æquales. Sed neutrum est possibile. Ergo non dantur. Cætera patent. Probo minorem. Et primùm, quòd non possent esse inæquales quoad talem potentiam. Quia, cum æquè haberent esse à se, vt supponitur, necunde posset vltus eorum minus potens, quam alij euadere; vt est notissimum. Quòd autem nec possent esse æquales quoad talem potentiam, inde probatur: quia eo ipso, quòd essent æquales, nullus esset omnipotens, sed omnes imbecilles, & impotentes ad operandum, prout vellent. Quod planè est à Deitate alienum. Proindeque, Dij non essent; vt ponebatur. Etenim vnusquisque eorum titulo Deitatis non posset non esse, agens plenè liberum ad ponendum in rerum naturā quamlibet creaturam possibilem, ad impediendumque ne poneretur, prout sibi placeret. Fieretque, vt vnusquisque eorum titulo propriæ Deitatis plenè liber, & potens esset ad præstandum quidlibet, prout sibi placeret; simulque titulo consortij Deitatis alienæ ad nihil plenè liber, & potens esset. Quod est contradictio. Pone enim id, quod in eo casu necessariò esset possibile, quòd Deus A efficaciter vellet, existere creaturam, & quòd Deus B efficaciter nollet, eam existere, aut efficaciter vellet, existere aliam illi essentialiter oppositam. Certè tunc ex vna parte alterius Dei voluntas deberet necessariò frustrari; quia ambo- rum voluntates simul non possent impleri; ex aliā verò parte non esset, cur altera potius, quam altera frustraretur: cum essent quoad efficaciam profus æquales. Sicque vel vtraque, vel neutra frustranda foret, aut ambæ simul vno titulo frustrari deberent, & alio non frustrari. Ambæque tum æquè validæ essent, tum æquè imbecilles. Medijque illis Dij eas habentes sic rixarentur, vt vno titulo ambo victores, & altero ambo etiam victi remanerent. Quæ omnia plena contradictionibus sunt; vt patet. Præterquam quòd rixæ, & contentiones, quales inter plures Deos liberos necessariò essent, possibile, aliunde ab imperfectione, & malitiā, quam secum ferunt, non possunt non esse impossibiles veræ Deitati. Hoc fermè modo contra pluralitatem Deorum iam dudum argumentatus est Xenophanes lib. 1. Mythologiæ cap. 7. inquiens. Si plures sint Dij, necesse est, eos esse vel pari, vel impari potentia. Si sint quidem impares; quo pacto debiliores sint Dij, ipse viderit. Si omnes pares existunt, & nolens alium volentem impedit; res iam neque fieri, neque non fieri poterit: quod non potest sine risu intelligi. Multa igitur odia, & pugna multa, & assidue inter Deos intercedent: quo-

quoniam sempiterna intercedent cause. Quod etiam spectat, quod antea dixerat Trimegistus 2. p. Pimian, serm. 1. Impossibile est, plures esse factores. Neque enim ordo vnus seruaretur in multis; nam, qui inter illos imbecillior esset, potentiori inuideret; ex quo seditio oriretur. Consonat Athan. in orat. contra Idola dicens de Dijs duobus, Aequè in ambobus esset potestas, & imbecillitas. Par quidem potestas; quod alter alterius voluntatem vinceret eo ipso, quod altero inuito esse posset. Par item imbecillitas; quod nolentibus ipsis, ea, quæ nollent, euentrent: siquidem vnus prater alterius voluntatem existeret.

29 Sexta ratio affinis præcedenti desumitur ex præstantissimâ gubernatione, qua vniuersitas rerum naturaliter administrari debet; defactoque citra omne dubium administratur; vt & experientia monstrat, & ratio suadet; quia natura temper intendit quod melius est, vt bene notauit Arist. lib. 1. de generat. animal. cap. 4. Præstantissima autem gubernatio Monarchica est ab vnico supremo Principe descendens. Ab vnico ergo Deo tanquam ab vnico supremo Principe debet vniuersitas rerum gubernari, atque gubernatur de facto. Vnicus ergo est Deus. Quod autem optima omnium gubernatio Monarchica sit, concors Sapientium sententia est, vt apud Platonem, & Aristotelem, alioque in suis Politicis videre licet. Quare Arist. ipse lib. 12. Math. sine hoc argumento probat vnitatem Dei dicens. *Entia nolunt malè gubernari. Non est bona pluralitas principatum. Vnus ergo Princeps.* Et in lib. de Mundo ad Alexandum ait. *Quod in nauis est gubernator, in curru auriga, in choro præceptor, in ciuitate lex, in exercitu imperator, hoc in Mundo Deus.* Et Lactant. lib. de ira Dei cap. 11. *Non possunt, inquit, in hoc Mundo plures esse rectores. Neque in vna domo multi domini, Neque in natura vna multi gubernatores. Neque in armento, aut grege duces multi. Sicut neque anima plures in vno corpore.* In his namque omnibus, vt vnitatis ordinem, sic pluralitas confusione, ac dissensionem parit. Quo circa dixit Cyprian. in Prologo lib. de operib. Christi Cardinal. *Non potuerunt multa, & diuersa rerum esse principia; quia nisi ad vnum cuncta respicerent, discorsata, & infinitate cuncta turbata voluerentur in chaos; & repugnarent, & colliderentur in se discordes materia; nisi omnibus factoris auctoritas imperaret; & vnus Monarchia potestatis causas, & efficientias ordinaret.* Et Damasc. lib. 1. de fide cap. 5. *Quo pacto ab huiusmodi multis gubernabitur Mundus, & non dissoluetur, ac corrumpetur, attentâ in his ipsis gubernantibus pugna? Differentia enim contrarietatem inducit.*

30 Septima ratio pro vnitatem Dei sumi potest ex prædicato entis perfectissimè primi, quod Deus citra dubium debet habere oriundum item à prædicato entis à se. Ratione cuius non solum repugnat Deo; esse posteriorem, sed etiam non esse priorem quolibet alio ente in omnibus seriebus prioris, & posterioris secundum naturam, de quibus egimus in Pharo Scient. disp. 1. nimirum, in serie dignitatis, seu perfectionis, in serie originis, seu causalitatis, in serie durationis, & in serie inconnexions non mutæ. Ad perfectissimam quippe primitatem Dei spectat, non solum non esse posteriorem naturâ suâ aliquo alio ente, sed etiam esse omni alio priorem, atque adeo simpliciter primum in quavis dictarum serierum. Ex eo autem, quod in quavis earum sit Deus suâ naturâ primus, necessariò inferitur, quod sit vnicus. Nam, esse Deum primum simpliciter in serie dignitatis, est esse ens excellentissimum, &

perfectissimum, siue optimum omnium. Cum, quo stare nequit, quod aliquod aliud ens sit Deus; quia planè repugnat, esse Deum id, quod est minus bonum, seu minus perfectum, quam aliud ens. Et esse Deum simpliciter primum in serie originis, seu causalitatis, est ipsum causam sui non habere, & cætera omnia esse ab ipso tanquam à causâ. Cum quo similiter nequit stare, quod sint plures Di, vt constat. Esse verò Deum simpliciter primum in serie durationis, est ita extitisse eum necessariò ab æternò, vt cætera omnia entia post ipsum incaperint, aut saltem potuerint incipere in tempore. Cum quo item nequit componi pluralitas Deorum, siue entium à se; quia de conceptu entis à se est, non posse incipere in tempore; vt constat ex demonstrationibus factis disp. 9. quæst. 1. Denique, esse Deum simpliciter primum in serie inconnexions non mutæ, est ipsum cum nullo alio ente prout existente esse connexum, & cætera omnia entia cum ipso prout existente connexa esse. Cum quo etiam pluralitas entium à se consistere nequit. Quia ex pluribus entibus à se non est, cur vnus cum alio potius, quam hoc cum illo, connexum esset. Quare, vt cætera entia cum Deo sint connexa non mutæ, quo euadat Deus in istâ serie simpliciter primus, cætera entia ab alio, hoc est à Deo ipso tanquam à causâ debent existere. Quo pluralitati entium à se, atque adeo Deorum, locus præcluditur. Concluditur tandem, ex eo, quod Deus in omni serie prioris, & posterioris secundum naturam sit ens perfectissimè, atque adeo simpliciter primum, necessariò inferri, esse ipsum vnicum prorsus Deum.

Octaua ratio sumenda est ex prædicato finis perfectissimè vltimi, quod Deus titulo talis non minus citra omne dubium debet habere, quam prædicatum principij perfectissimè primi. Sicut enim ad perfectionem principij primi spectat, non solum, quod non sit ipsum ab alio principio, sed etiam, quod sint ab ipso cætera cuncta; quo pluralitati entium à se, atque adeo Deorum, locus manet præclusus, prout constat ex iam dictis. Ita pariter ad perfectionem finis vltimi spectat, non solum, quod non sit ipsum propter alium, sed etiam quod cætera cuncta sint propter ipsum. Quo etiam præcluditur locus pluralitati Deorum. Quia non potest non esse vnicum id, quod ita propter nullum aliud est, vt cuncta alia sint propter aliud. Hæc enim duo non posse conuenire pluribus entibus, compertum est.

Nona ratio. Necessitas in essendo sequitur perfectionem essentie: quia vnumquodque, quod melius, siue perfectius est, non potest non habere eò maius essendi meritum. Ob idque necessitas, quam Deus habet ad essendum, infinitè maior est omni aliâ necessitate: quia perfectio essentie Dei omni aliâ perfectione infinitè est maior, prout constat ex doctrinâ traditâ supra disp. 3. quæst. 1. Illud autem verissimum principium stare non potest, si plures essent Di. Ergo non sunt plures, sed prorsus vnicus. Probo maiorem, quæ sola indiget probatione. Quia, si essent plures Di, aggregatum eorum & esset ens magis necessarium in essendo; vt pote magis perfectum, quam singuli seorsim. Et non esset eiusmodi; quia nullum eorum potest in essendo esse magis necessarium, quam sua pars; vt ex se, & ex demonstratis in Pharo Scient. disp. 11. quæst. 5. est euident. Quæ duo contradictoria sunt. Porro casu, quod darentur plures Di, non posse non aggregatum

eorum esse magis perfectum, quam singulos; tamen si aggregatum ex Deo vero, & creaturis non sit magis perfectum, quam Deus solus; est manifestum. Quia nullus eorum Deorum contineret in se eminenter perfectionem aliorum; cum eorum causa non esset; ut Deus continet in se omnium creaturarum perfectionem, utpote causa prima earum.

33 Decima ratio. Conceptus entis ab alio de suo euidenter est potens existere in vnico tantum individuo. Defactoque extitisset, si Deus vnica tantum creaturam produxisset; ut plane potuit. Ergo potiore iure conceptus entis à se de suo euidenter est potens existere in vnico tantum individuo. Satis enim clarè exterminis ipsis apparet, non maiorem connexionem habere cum pluralitate individuorum conceptum entis à se de suo, quam habet conceptus entis ab alio. Ex eo autem, quod conceptus entis à se sit potens existere in vnico tantum individuo, euidenter etiam inferitur, illum necessariò existere de facto in vnico tantum individuo; atque adeò Deum, cui talis conceptus necessariò, & existentialiter conuenit, vnicum tantum esse. Nam conceptus entis à se aliàs item habet de suo, necessariò existere de facto, qua ratione est potens existere; ut constat ex doctrinà demonstratà de necessitate Dei, atque adeò entis à se supra disp. 3. q. 1.

34 Vndecima ratio. Etiam est de conceptu entis à se, atque adeò Dei citra omne dubium, quòd sit sibi plenè sufficiens iuxta doctrinam statutam disp. 4. quæst. 2. & quòd ad suam plenam, perfectamque beatitudinem nullius alterius boni, præterquam sui ipsius, indigeat possessione. Sed, si essent plures Dij, nullus eorum esset sibi plenè sufficiens, cum possessioneque sui solius summè beatus. Ergo, si essent plures Dij, & essent Dij, ut supponitur, & non essent; quia nullus haberet dictam Dei proprietatem. Quod est chimericum. Cætera constant. Probo maiorem. Quia, si essent plures Dij, summa bonitas, in qua consistit plena, & perfectà beatitudo obiectiua, per illos omnes esset omnimodis dispersa: quia, ut aliàs diximus, nullus contineret eminenter bonitates aliorum, utpote quorum non esset causa. Nullusque subinde ad se perfectè, & plenè beatum esset sufficiens; sed aliorum bonitatum possessione, præterquam suæ, necessariò indigeret.

35 Duodecima ratio. Quemadmodum omne ens finitum necessariò debet esse ens ab alio tanquam à causà, à qua limitetur, & finiatur; ita quoque omne ens infinitum, quod minus sit alio quouis ente infinito, necessariò debet esse ens ab alio tanquam à causà, à qua in suà infinitudine coarctetur, ne tantum sit, quantum est aliud ens infinitum. Omnis siquidem limitatio, seu coarctatio cuiusvis entis aliunde, quam à causà sui, provenire non potest; ut latius dicemus inferiùs disp. 14. Igitur impossibile est, quòd sint plures Dij. Probo consequentiam. Quia, si essent plures; cum nullus contineret in se aut formaliter, aut eminenter perfectiones aliorum, ut saepe dictum est; maiorem saltem infinitudinem haberent singuli, quam haberet aggregatum omnium. Singulique proinde essent entia ab alio tanquam à causa coarctante perfectionem, infinitudinemque singulorum iuxta antecedens statutum. Aliundeque, uti supponitur, essent entia à se. Quæ sunt contradictoria.

36 Decima tertia ratio. Vel conceptus entis à se

se identificat sibi necessariò aut formaliter, aut eminenter omnem perfectionem excogitabilem; vel non; sed aliquam dumtaxat maiorem omni. Si primum. Vnicum tantum erit necessariò ens à se; atque adeò vnicus tantum erit Deus iuxta argumentum, quod formauimus primo loco: quia omnis alia perfectio distincta ab ipso, utpote contenta in ipso eminenter, non poterit non esse ab ipso tanquam à causà. Si secundum, Conceptus entis à se cum quavis perfectione minore omni, saltem si infinita fuerit, coniungi poterit; quia non est cur potius eam hac, quam cum alià quavis vel minore, vel maiore sit coniungendus: fietque, ut sint plures entia à se, atque adeò plures Dij inæquales quoad perfectionem; & consequenter alij alijs maiores. Quod est impossibile. Quia euidens proprietas Dei est, quòd non sit alius maior ipso.

37 Decima quarta denique ratio, etsi sit negatiua, moraliter saltem conuincit, esse vnicum tantum Deum. Quia nimirum, cum sint argumenta ex vniuersitate rerum deprompta, quæ euidenter demonstrant existentiã diuinitatis, ut vidimus disp. 1. quæst. 7. ne minimum quidem indicium est in totà naturà pluralitatis Deorum; potius non indicia modò, sed clara argumenta sunt, quæ ipsius diuinitatis, aliàs ex Mundi existentia, gubernationeque demonstratæ, ostendant vnitatem; ut constat ex dictis. Quinimo ipsa existentia Mundi, & gubernatio ordinatissima eius, quas experimur, semperque homines ab eius initio experti sunt, non tantum diuinitatem, sed vnitatem etiam Auctoris, ac Gubernatoris vnus adeò clare ostendunt, & manifestant, ut inexcusabiles fuerint ij, qui suis carnalibus passionibus irretiti, suisque vitijs obtenebrati, & excæcati ab vnitatem vnus verè Dei ad pluralitatem falorum Deorum, inanumque simulachrorum per summam insaniam traducti sunt, ut satis apertè docet Paulus ad Roman. 1. dum ait. *Reuelatur enim ira Dei de Cælo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in iniustitiã detinent: quia, quod notum est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius à creaturâ Mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas: ita ut sint inexcusabiles. Quia, cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt; aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim, se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & voluerunt, & quadrupedum, & serpentum, &c. Quid ad rem aptius? His enim verbis satis clarè supponit Apostolus iuxta notationem factam supra n. 15. sub finem, esse Deum vnicum: ut sicque ab hominibus ex creaturis cognoscibilem: tamen multi ob insipientiam suam à suis vitijs oriundam circa hanc naturalem veritatem citra omnem excusationem decepti sint.*

38 Omitto quasdam alias rationes, quæ ab alijs aliter formari solent ad nostram propositionem probandam. Nam vel in aliquas ex præcedentibus recidunt, vel parum efficaces videntur. Inferoque ex propositis.

Confectarium.

Deum omnino vnum, siue vnicum, 39
pror-

prorfus esse, ratione naturali euidenter demonstrabile est.

Ita tenent pene omnes Theologi. Alenf. Albert. S. Th. Scot. S. Bon. Henr. Egid. Richar. Duran. Heruz. Aureol. Mayr. Tolet. Marsil. Hispal. & alij. Quos referunt, & sequuntur Gillius lib. 2. de Deo tract. 3. c. 7. Fasol. 1. p. q. 1. ar. 3. & ibi Caiet. Zumel. Molina. Vaz. alijque Thomistæ vnanimiter, Soar. disp. 29. Meraph. sect. 2. & 3. Smifing. tract. 3. de Deo vno, disp. 1. q. 1. & cæteri Scotistæ. Recup. lib. 5. de Deo. q. 4. Pasqualig. tom. 1. de sacra doctrinâ disp. 14. sect. 1. Quiros tom. 1. de Deo in comm. art. 3. S. Thom. citati. Et cæteri communiter contra Ocham, Gabr. Adam. Aliac. Bassol. & Maior. sentientes oppositum apud Gilli. Fasol. & Recupit. vbi nuper, scilicet vnitatem Dei non esse euidenter demonstrabilem ratione naturali.

40 Constatque imprimis confectarium ex illis Scripturæ locis, in quibus satis clare significatur, Dei existentiam ex existentia creaturarum euidenter demonstrabilem esse; prout vidimus supra disp. 1. q. 6. proposit. 4. Esse enim illis in locis sermonem non de Deo vtcunque, sed de Deo quatenus vnico, ipsorum contextus, & verba ibi recitata satis offendunt consentaneè ad notationem vniuersalem traditam supra in hac q. num. 15. sub finem.

41 Deinde constat Confectarium. Quia aut omnes, aut pleræque saltem rationes, quas pro vnitatem Dei congesimus, demonstratiuæ sunt haud dubie, vt quisquis probè eas intellexerit, & percalluerit, haud dubie confitebitur. Et quidem, aggregatum earum tantam euidentiam saltem moralem inducere de vnitatem diuinâ, vt nullus intellectus illis instructus (adhuc seclusâ fide) possit prudenter ei dissentire, inuicibile est.

42 Sed obijci tamen potest pro Aduersarijs primò. Vnitas Dei est obiectum fidei. Ergo nequit esse obiectum scientiæ. Quia fides, & scientia componi nequeunt circa idem obiectum. Concesso antecedenti. Nego consequentiam. Et probationem. Aliqua enim scientia, & fides bene circa idem obiectum componi possunt; prout supra disp. 1. q. 9. ostentum est.

43 Secundo obijci potest. In pluralitatem Deorum plerique ex nationibus ethnicis confenserunt. Ergo vnitas Dei sub euidentiam naturalem non potest cadere. Quia nequit esse naturaliter euidentis id, quod contra plurimorum consensum est. Respondeo, etsi in plerisque nationibus ethnicis in pluralitatem Deorum confenserit imperita plebs; Sapientes tamen, & peritos semper Dei vnitatem cum euidentia cognouisse, iuxta dicta num. 17. Quod satis est, vt illa respectu eorum, atque adeo etiam absolute dicatur esse euidenter demonstrabilis ratione naturali. Præterquamquod; ne ethnicorum quidem plebs pluralitatem Deorum, de qua impræsentiarum sermo est, scilicet entium à se, sed aliorum ementorum numinum est venerata, saltem vt plurimum; prout supra num. 10. notatum est.

44 Tertiò obijci potest. Vnitas Dei neque est demonstrabilis à priori: quia nulla datur causa eius. Neque est demonstrabilis à posteriori: quia pluralitas effectuum, qui dantur, non potius vnicam, quam plures causas sui notificat. Ergo nullo modo est demonstrabilis. Respondeo, ex pluralitate effectuum, ex modoque productionis, ac gubernationis eorum à posteriori demonstrari, non solum causam primam eorum, sed etiam

ipsum vnitatem. Semel autem demonstrato per effectus in causâ primâ prædicato entis à se, ex hoc prædicato euidentius, & à priori (non quidem physica, sed metaphysicâ prioritate) demonstrari tum immediate, tum medijs alijs prædicatis pariter demonstratis ex illo ipsius causæ primæ vnitatem; prout in demonstrationibus supra factis cernere est.

QVAESTIO III.

Vtrum vnitas numerica conueniat Deo.

45 **S**uppono primò ex dictis q. 1. Deum vnitatem transcendentali propriè esse vnum in natura; sicut & cætera entia individua, quatenus est ens indistinctum in se in plura talia omnino, qualis ipse est. Ita ex communi Theologorum docet Fasol. 1. p. q. 11. art. 3. dubit. 2. quidquid apud ipsum dicat iandunus, *vnus de Deo, & alijs entibus non dici, nisi æquiuocè*. Vtrum autem Deus in hoc, quòd est, transcendentally esse vnum, conueniat cum alijs entibus vniocè, an tantum analogicè, quæstio est communis huic prædicato, & alijs, quæ simul de Deo, & de creaturis verè dicuntur. Circa quam, quid sit sentiendum, constat ex vniuersali doctrinâ traditâ à nobis latè in Pharo Scient. disp. 17. q. 8. & 21. & tactâ supra disp. 11. q. 5. quæ ad rem recognoscenda est.

46 Suppono secundò ex dictis etiam q. 1. vnitatem numericam, quæ principium numeri dici solet, supra vnitatem transcendentalem solum addere respectum mensuræ ad mensuratum, & partem ad totum; quatenus numerus vnitatem, seu potius vno est mensurabilis, ex vnitatisque, siue vnus compositus est.

47 His positis. S. Bonau. Egid. Henr. Ricard. Scot. Aureol. & Bassol. apud Fasol. vbi supra dubit. 3. negant vnitatem numericam conuenire Deo. Id quod etiam sentiunt aliqui Patres. Nam Basil. epist. 141. quæ est Apologia ad Cæsarianos, circa principium ait. *Nos vnum Deum non numero, sed naturâ confitemur*. Rufin. in expositione Symboli super illa verba, *in vnum Deum*, inter opera Hieronymi, docet, *Deum non vnum numero dici, sed vniuersitate, id est, qui propter eam vnus dicitur, quòd alius non sit*. Ambros. lib. 8. in Lucam. ad illud cap. 18. *Nemo bonus nisi solus Deus*, ait, *Deus vnus est, non vnus è numero: ita & Dei Filius quasi vnus exceptus est, non quasi vnus ex multis: & vni genitus est, non vnus ex genitis*. Angelomus in lib. 1. Reg. cap. 1. *Vnus*, inquit, appellatur Deus, non de numero. Et Glossa ordin. in illud lib. 1. Reg. cap. 1. *Fuit vir vnus*, loquens de Deo ait, *Qui bene vnus, non numero, sed quia nunquam mutatur, nec à se aliter efficitur Deus*.

48 Sunt tamen & alij graues Theologi, qui Deo concedunt vnitatem numericam, vt S. Th. Alenf. Mayr. Durand. Argent. Capreol. Arimin. & Marsil. apud eundem Fasol. ibid. n. 13. quos ipse sequitur.

49 Cæterum controuersia hæc facillimè sedatur componiturque distinctione adhibita. Si enim vnitas transcendentalis Dei cadat supra prædicatum Deitatis, in quo Deus cum nullo alio ente possibili conuenit; vnitas numerica vt sic dicenda non est: nec Deus ab illâ dicendus est vnus nume-

ro propriè loquendo. Quia Deus ut sic non est pars numeri; cum nullus sit numerus Deorum. Et hoc solum sensu negant, esse Deum unum numero Doctores, & Patres primæ sententiæ. Si verò unitas transcendentalis Dei cadat supra aliud prædicatum eorum, in quibus Deus convenit cum alijs entibus, ut supra prædicatum entis, aut substantiæ, aut viventis, &c. bene, & propriè poterit ea dici ut sic unitas numerica, Denique ut sic vocari unum ens numero, aut una substantia numero, aut unum vivens numero, &c. Quia Deus ut sic reuera est pars alicuius numeri tum entium, tum substantiarum, tum viventium, &c. Et hoc sibi voluit Doctores secundæ sententiæ, dum Deo concedunt unitatem numericam. In quo amplius non oportet morari.

QVÆSTIO IV.

Verum unitas sit attributum Dei positivum, & ad negativum.

Sermo esse potest in hac q. aut de unitate transcendentali, aut de unitate solitudinis iuxta distinctionem unitatis factam quæst. 1. Si sit de primâ: Qui dicunt, unum transcendentalè supra ens, seu potius supra subiectum, quod unum dicitur, formaliter addere negationem; consequenter debent asserere unitatem transcendentalem Dei esse attributum negativum. Qui verò dicunt, addere quid positivum; consequenter inter attributa Dei positiva debent eiusmodi unitatem connumerare. Utroque retuli in Pharo Scient. disp. 17. q. 1. ubi ex professo de conceptu formali unitatis transcendentalis egi. Ex dictisque ibi brevissimè quæstionem proponam, quoad dictam transcendentalem unitatem attinet, enodabo. Quod verò attinet ad unitatem solitudinis, brevissimè itidem subiungam, quod sentio. Quippe in Auctoribus de ea nihil reperio expressum.

Propositio 1.

Unitas Dei transcendentalis sumpta formaliter attributum est negativum.

Quia illud attributum sumptum formaliter dicitur esse negativum, quod in eo conceptu obiectivo, quem nos de eo formamus, siue quem habet, prout à nobis concipitur, aliquam dicit negationem, ut constat ex generali doctrinâ statuta supra disp. 2. q. 1. & 3. Sed unitas Dei transcendentalis in eo, quem habet, prout concipitur à nobis, conceptu obiectivo aliquam dicit negationem; nempe negationem distinctionis, qua Deus prout vnus unitate transcendentali in se est indistinctus in plures tales omnino, qualis est ipse, iuxta doctrinam etiam q. 1. statutam ex dictis latius loco citato Phari Scient. Ergo unitas Dei transcendentalis sumpta formaliter attributum est negativum.

Nec refert, in conceptu unitatis Dei transcendentalis saltem in concreto, aut etiam in abstracto sumpta aliquam formalitatem Dei positivam includi. Nam, ut ea attributum negativum dicatur, fat est, quòd insuper in se etiam inclusam præferat, ut verè præferat, negationem. Alioquin contra communem sententiam Patrum, & Theologorum nulla ex divinis attributis nega-

tiva dicenda essent: quia nulla sunt, quæ saltem in concreto, aut etiam in abstracto sumpta aliquid positivum Dei non includant in conceptu suo. Recognoscantur dicta ad rem supra disp. 2. quæst. 3.

Propositio 2.

Negatio, quam unitas Dei transcendentalis sumpta formaliter dicit in suo conceptu, aut est negatio quædam æquivalenter quidem vera, sed formaliter ficta, aut est negatio rationis non ficta, sed supposititia.

Debet namque esse, ut constat ex dictis, negatio distinctionis. Cumque distinctio negata aut positiva, aut negativa esse possit; erit utique negatio prioris generis, si positiva distinctionis negatio, huc exclusio sit; posterioris verò generis, si sit negatio siue exclusio distinctionis negativæ, prout etiam q. 1. traditum est. Latiusque ostensum, & explicatum in Pharo Scient. disp. 17. q. 1. citatâ. Cuius doctrinâ ad præsens propositum recognoscenda est.

Propositio 3.

Unitas solitudinis, à qua Deus euadit vnicus, siue solus in sua specie Deitatis, attributum negativum est sumpta formaliter.

Quia dicit in conceptu suo negationem aliorum Deorum, ut constat etiam ex dictis quæst. 1. Quod satis est, ut sit attributum negativum iuxta dicta circa proposit. 1. Negatio autem aliorum Deorum excludens ipsos ab statu essentiali vera negatio, seu veritas negativa est. Non item negatio excludens ipsos ab statu possibilitatis. Nam hæc nostro dumtaxat modo concipiendi est negatio, re tamen ipsâ veritas positiva, prout in eadem q. 1. ex uniuersaliori doctrinâ Phari Scient. statutum est.

Quomodo autem unitas Dei tum transcendentalis, tum solitudinis, non obstante negatione, quam præfert in suo conceptu, perfectio Dei nihilominus, eaque simpliciter simplex dicenda sit, ex uniuersali doctrinâ de perfectionibus diuini tradenda infra disp. 16. constabit.

QVÆSTIO V.

Verum Deus sit maximè vnus.

Unitatem Dei esse omnium maximam, ipsamque Deum propter eam maximè vnus, seu summè vnus esse, communis videtur esse consensus Theologorum, & Patrum. Ex Patribus enim Bernard. lib. 5. de considerat. cap. 7. ait. *Tam simplex Deus, quàm vnus est, est autem vnus; & quomodo aliud nihil, si dici potest, vnissimus est.* Et paulò post. *Hinc de eo Boetius. Hoc vere vnus, in quo nullus est numerus, nullum in eo aliud, præter id, quod est. Compara huic vni omne, quod vnus dici potest, & vnus non erit. Et numeratis reliquis vnus addit. Verum hæc omnia quid ad illud summam, atque, ut ita dicam, vnice vnus? Hinc*

uni quoduis aliorum si assimiles, erit quoquo modo vnum; si comparēs, nullo. Igitur inter omnia, que rectè vnum dicuntur, arcem tenet vnitas Trinitatis, qua tres personæ vna substantia sunt. Et Ricard. Viçt. lib. 2. de Trinit. cap. 17. Vbi autem: Summa simplicitas, ibi vera, & summa vnitas. Quidquid ergo in summo bono est, verè, & summè vnum est. Et cap. 19. In illa verè, & summè felici diuinitate est summa, & substantialis vnitas. Multi que ex Patribus propterea Deum vocant, ipsum vnum, vel ipsam vnitatem. Ita Ansel. in Profol. cap. 18, Marius Viçtor. lib. aduersus Arium post medium, Origen. lib. 1. Periarchon cap. 1. Ambros. in simbolo Apostolorum cap. 1. & Antonius Abbas epist. 6. ad fratres Arsenoitas in tom. 3. Biblioth. Patrum. Quæ etiam phraſi vsi sunt antiqui Sapientes, vt Trismegistus, Empedocles, Parmenides, Melissus, Xenophanes, Damascius, & Philo Iudeus. Vt videre est apud Eragubinum lib. 3. de Perenni philosophia cap. 3. 6. & 7. Qui cap. 5. sub initium ait. Priscos appellasse Deum perfectissimam, primam, præcipuam, & in omni vnitate tenentem principatum vnitatum, & ipsam vnitatem. Ex Theologis autem in eadem sententiâ sunt. Alens. Albert. S. Th. D. Bonau. Richard. Egid. Henr. Caiet. apud Gillium lib. 2. de Deo tract. 3. cap. 9. & Fafol. 1. p. q. 11. art. 4. Vbi S. Th. & omnes eius expostores. Ratio autem S. Th. est. Quia, cum vnum sit ens indiuisum, id erit maximè vnum, quod fuerit maximè ens & maximè indiuisum. Sed Deus est maximè ens; quia non habet esse determinatum, id est limitatum adueniens essentiali; eum sit ens per essentialitatem: & est maximè indiuisus; quia neque diuiditur actu, neque potentia vllò modo; cum sit omnibus modis simplex. Ergo Deus est maximè vnus. Quæ quidem ratio varias difficultates patitur, quas varij variè expedire satagunt; vt videri potest apud Recupic. lib. 5. de Deo q. 13.

57 Ego consentaneè ad doctrinam de simplicitate Dei traditam in simili supra disp. 11. q. 9. arbitror primò vnitatem transcendentalem sumptam formaliter ex genere eorum conceptuum esse, qui non suscipiunt magis, & minus; consistit enim, vt vidimus q. 1. in exclusione omnium distinctionum subiecti, quod dicitur vnum, in plura talia, quale ipsum est, omniumque subinde pluralitatum talium; & nulla est excogitabilis maior exclusio alium distinctionum, pluralitatumque quàm omnium, minor autem, quàm omnium, non est vnitas. Ex quo patet, nullam eiusmodi vnitatem maiorem aliâ posse esse; nullumque ab eiusmodi vnitate vnum quatenus tale posse esse, magis vnum, quàm aliud.

58 Secundo arbitror, vnitatem etiam solitudinis ex eodem genere conceptuum esse, qui non suscipiunt magis, & minus. Quia, vt etiam vidimus q. 1. consistit in exclusione omnium aliorum eiusdem speciei vel atomæ, vel subalteræ cum subiecto, quod ab ea dicitur vnum, seu potius vnicum; & nulla est excogitabilis exclusio talium maior, quàm omnium; minor autem, quàm omnium, non erit vnitas huiusmodi, siue vnicitas. Ex quo patet, nullam huiusmodi vnitatem maiorem aliâ posse esse; nullumque subiectum ab huiusmodi vnitate magis vnicum, seu magis solum in sua specie posse esse, quàm aliud.

59 Vnde arbitror tertio, formaliter, & rigorosè, & propriè loquendo, Deum magis vnum, quàm quoduis aliud ens aut vnitate transcendentali, aut vnitate solitudinis dici non posse; & consequen-

ter nec maximè vnum; nec summè vnum; vt potest cuius vnitas aut transcendentalis, aut solitudinis sumpta formaliter prout talis maior esse non potest vnitate aut transcendentali, aut solitudinis sumpta similiter cuiuslibet alterius entis; & consequenter nec potest esse maxima omnium, nec summa omnium.

Nihilominus arbitror quarto, eatenus vnum subiectum posse, & solere dici magis vnum, quàm aliud vnitate transcendentali, quatenus pluribus titulis, sub pluribus ve considerationibus habet eiusmodi vnitatem; & consequenter quatenus pauciores habet in se pluralitates oppositas talibus vnitatibus. Quo iure eò dicitur ens magis vnum, quo pauciores compositiones habuerit. Et eo minus vnum, quo plures. Sic homo magis vnus venit dicendus, quàm quouis vnus numerus hominum: quia non solum est indistinctus in plures tales numeros hominum, vt ille est; sed etiam in plures tales homines; paucioresque subinde pluralitates habet, quàm ille numerus, cum solas habeat pluralitates suarum partium, ille autem numerus insuper pluralitatem hominum. Sic etiam corpus hominis magis vnum est, quàm ipse homo; quia non solum est indistinctum in plures tales homines, sed etiam in plura talia corpora hominis; paucioresque propterea pluralitates habet, quàm homo; cum solas habeat pluralitates membrorum, & partium integralium; homo autem insuper essentialium, animæ scilicet, & ipsius corporis. Pariterque de similibus philosophandum est. Vnde concluditur, illud ens dicendum venire in isto sensu maximè vnum, vel summè vnum, quod nullam partium pluralitatem habuerit, sed prorsus simplex fuerit. Quo iure Deus maximè, & summè vnus vocari potest; tamen non ipse solus, sed alia insuper entia sint in isto summo vnitatis gradu, scilicet ea, quæ sunt omnino simplicia.

Quinto arbitror, vnitate etiam solitudinis illud subiectum posse, & solere dici magis vnum, seu magis vnicum, quàm aliud, quod in pluribus statibus, quàm illud, est expers consortio aliorum eiusdem speciei. Quod pacto Deus magis est vnicus, quàm quoduis aliud ens possibile, atque adeo maximè omnium, seu summè vnicus. Quia Deus non tantum in statu existentie, sed etiam in statu possibilitatis est vnicus, & solus in sua specie Deitatis. Cum tamen quodlibet aliud ens possibile in solo statu existentie possit esse vnicum, siue solum in sua specie; vt defacto est Sol, & hic Mundus: non vero item in statu possibilitatis; eo quod nullum est ens possibile, cuius speciei non sint alia plura, imo alia infinita possibilis, vt ostendemus q. 6.

Sextò denique arbitror, aliter præterea, loquendo minus formaliter, posse, & solere Deum dici maximè vnum, aut summè vnum, vt sensus sit, Deum habere vnitatem cum maximâ, aut summâ perfectione. Quo pacto dici etiam solet Deus esse maximum, aut summum ens, maximumque, aut summum existens, & eius essentia, siue natura, maxima, aut summa essentia, siue natura. Tamen conceptus entis, existentis, & essentia, siue nature ex genere eorum sunt, qui sumpti formaliter non suscipiunt magis, & minus; & consequenter quorum nullus dici potest maximus, aut summus omnium sui generis, siue maximè, aut summè talis. Sensusque proinde est, Deum esse summum ens quoad perfectionem essendi, esse summum existens quoad perfectionem existendi.

stendi, & eius essentiam, siue naturam esse summam quoad perfectionem essentiae, siue naturæ. Id est, Deum habere summam perfectionem essendi, & summam perfectionem existendi, eiusque essentiam, siue naturam habere summam perfectionem essentiae, siue naturæ. Pariterque censendum est de similibus loquutionibus. Quarum omnium ratio conspicua est. Quia, cum perfectio ex vna parte sit ex genere eorum conceptuum, qui suscipiunt magis, & minus, proindeque quantitate metaphysicam habent iuxta doctrinam vniuersalem traditam supra disp. 10. q. 2. ex alia verò parte sit prædicatum transcendens omnia attributa intrinseca Dei, & reddens vnumquodque eorum non solum infinitè, sed summè perfectum in suo genere, prout fuisit explicabitur infra disp. 16. Congruentissimè factum est, ut quoduis talium attributorum, etiam si sit ex genere eorum conceptuum, qui non suscipiunt magis, & minus, summam nihilominus, siue maximum appetatur, scilicet quoad perfectionem sibi propriam, quæ in suo genere summa formaliter, siue maxima est.

63 Quæ omnia cum ita sint, iam palam est, quibus ex titulis poterint iure optimo Patres, atque Theologi Deum maximè vnum, seu summè vnum appellare, aut etiam eius unitatem summam, & maximam; tametsi ea præcisè, & formaliter sumpta nec summa, nec maxima dici possit rigorosè loquendo; eo quòd ex genere est eorum conceptuum, qui nullam quantitatem metaphysicam habent; proptereaque dicuntur non suscipere magis, & minus. Potuerunt quippe Theologi, & Patres huiusmodi appellationibus vti tribus ex titulis, siue in tribus sensibus explicatis, vtpote in quibus omnibus, ut vidimus, verissimè potest Deus dici maximè vnus, seu summè vnus. Cum hoc tamen discrimine, quòd Deus comparatus ad creaturas in primo trium dictorum sensuum solum negatiuè est summè vnus, quatenus nulla creatura est magis vna quam ipse; tametsi multa in eodem sint gradu summæ unitatis, vtpote omnino simplices, nullamque omnino in se pluralitatem continent. In duobus verò posterioribus positiuè est summè vnus. Quia nulla omnino est creatura, quæ in omni statu vnica sit; aut quæ cum summâ perfectione sit vna; sicut ipse est.

64 Quod autem Deus sit in personis Trinus, nihil omnino derogat unitati naturæ, siue essentiae, siue substantiæ, atque adeò Deitatis eius, de qua solum nobis sermo est: quandoquidem tota natura Dei, seu tota Deitas cum sua, quam habet, summâ unitate in singulis tribus personis integrè, & indiuisimè est per identitatem; vt latius exponitur à Theologis in tract. de Trinitate.

65 Quod hic nonnulli dubitant est, an unitas naturæ diuinæ, siue Deitatis tanta sit, aut maior, aut minor, quam unitas vniuscuiusque personæ sigillatim sumptæ, quo sensu illæ comparationes istas subire possunt. Videtur enim esse minor naturæ unitas; eo quòd, cum sit communis natura tribus personis, earum videtur quodammodo pluralitatem participare; cum tamen vna quæque persona per se sumpta nihil penitus de pluralitate aliarum, quibus communis non est, participet. Sed dicendum est cum Gillio, Fasolo, Recupito vbi supra, & alijs communiter, tantam omnino esse unitatem naturæ, quanta est unitas vniuscuiusque personæ sigillatim sumptæ. Quia, vt nuper est dictum, nihil derogat unitati naturæ diui-

næ, quòd ea tribus personis communis sit eo quòd quam unitatem habet in se, eandem integrè omnino, & indiuisimè retinet in earum singulis. Atque adeò, sicut in se considerata ex nullo capite, potest minorem unitatem habere, quam vnaquæque persona, ita neque considerata in personis ipsis. Vbiunque ergo consideretur natura diuina, adeò est summè vna in omnibus tribus sensibus supradictis, vt nulla sit excogitabilis in aliquo eorum unitas maior, quam est unitas eius. Cumque unitas vniuscuiusque personæ, vtpote unitas æquè diuina, ac unitas naturæ, ex nullo item capite minor, quam hæc possit euadere; conficitur, unitatem naturæ, & unitatem vniuscuiusque personæ comparatas inter se æquales esse in tribus sensibus prædictis. Atque ita quamlibet earum summam esse negatiuè comparatione alterius, id est minorem, quam illam non esse; sed in eodem summo gradu magnitudinis esse cum ipsa.

66 Sed obijci potest contra hanc doctrinam, in vnaquaque personâ diuinâ natura præcisè considerata virtualiter est distincta à personalitate, vt noscum plerisque Theologis statuimus in Pharo Scient. disp. 13. q. 6. Igitur in vnaquaque personâ diuinâ est pluralitas virtualis, quæ non est in naturâ ipsâ sumpta præcisè. Atque ideo unitas vniuscuiusque personæ tanta non est, quanta unitas naturæ. Respondeo, in vnaquaque personâ diuinâ distingui quidem virtualiter naturam consideratam præcisè à personalitate, non tamen in ordine ad se, sed in ordine ad sufferenda sine repugnantia prædicata aliàs ex se contradictoria, vt abundè loco citato explicatum est. Quo fit, vt unitas vniuscuiusque personæ, quæ in ordine ad ipsam venit consideranda, non virtualiter quidem minuat à tali virtuali distinctione; & consequenter ne virtualiter quidem ratione illius euadat minor, quam unitas naturæ.

67 Notò ad extremum, sententiam, & loquutionem communem Theologorum, & Patrum statutam in principio quæstionis paulò aliter exponi à Gillio, Fasolo, Recupito, & alijs supra commemoratis. Quid verò ab illis minus rectè sit dictum, facile poterit vniuscuiusque ex dictis à nobis colligere. Neque enim expedit, vt nos in eis resellendis speciatim modò immoremur.

QVÆSTIO VI.

Virum esse vnum, siue vnicum sit proprium Dei.

68 SUppono primò, vt prorsus certum, unitatem, tum transcendentalem, tum solitudinis, quæ ratione conuenit Deo à se, & per essentiam, nullatenus posse vlli creaturæ conuenire; atque adeò, qua ratione conuenit Deo à se, & per essentiam, esse propriam Dei. Quia non potest quidpiam conuenire vlli creaturæ aliter, quam per participationem, & ab alio, vt est notissimum.

69 Suppono secundo etiam vt certum, præcendendo à modo conueniendi per essentiam, aut per participationem, unitatem transcendentalem, quæ est passio entis vniuersalissimè sumpti non esse propriam Dei, sed Deo & creaturis communem; quemadmodum & ipsum prædicatum entis vniuersalissimè sumpti Deo, & creaturis commune est. Quia, vt Deus tali unitate est vnus, quate-

nus est indistinctus in plura talia, qualis est ipse; ita quævis creatura tali unitate est vna, quatenus est indistincta in plura talia, qualis est ipsa. Vtrum autem conceptus vnus, siue unitatis transcendentalis vniuersè sumptus sit Deo, & creaturis communis analogicè, vel vniuocè, ex vniuersali doctrinâ traditâ à nobis in Pharo Scient. disp. 17. q. 2. petendum est.

70 Suppono tertio etiam vt certum, præscindendo pariter à modo conueniendi per essentiam, aut per participationem, unitatem item solitudinis prout in statu existentiâ Deo & alicui creaturæ posse esse communem, defactoque esse. Quia, vt Deus in statu existentiâ tali unitate est vnicus: quia ipse existit, & nullus alius Deus præter ipsum existit; ita Sol in statu existentiâ tali unitate est vnicus: quia ipse existit, & nullus alius Sol præter ipsum existit. Vtrum autem in istâ unitate conueniant Deus, & creatura analogicè, vel vniuocè, ex dictis etiam loco citato Phari diiudicandum est.

71 Suppono quarto etiam vt certum ex demonstratis q. 2. Deum non solum in statu existentiâ, sed in super in statu possibilitatis habere unitatem solitudinis, ab eaque vnicum esse. Quia non solum non est existens, sed neque est possibilis vllus alius Deus præter ipsum.

72 Difficultas superest, an sit possibilis aliqua creatura, quæ non solum in statu existentiâ, si existerit, sed etiam in statu possibilitatis ita sit vnica, vt nulla alia sit possibilis eiusdem speciei cum illâ. Affirmant multi Thomistæ de omni creaturâ ex parte materiâ, censentes multiplicationem numericam ita à materiâ dependere, vt inter creaturas, quæ materiâ carent, neutiquam sint possibiles plures eiusdem speciei, & solum numericè differentes. Atque ita omnes Angelos specie necessariò differre. Nullumq; subinde esse, qui non sit vnicus in specie suâ, etiam in statu possibilitatis, censent Henricus in 2. dist. 3. q. 12. art. 2. Sonein. lib. 12. Metaph. text. 49. Flandria in lib. 5. Metaph. q. 9. art. 8. & q. 19. art. 4. Abulens. in cap. 23. Exod. q. 62. & in cap. 21. Numer. q. 19. & Paradoxo q. cap. 3. Caier. 1. p. q. 50. art. 4. & ibi Nazari. Ioan. à S. Thoma, Marcus Serra, Carmelitani Salmant. Granad. 1. p. controu. 7. disp. 4. & alij. Pro qua sententiâ videtur stare S. Th. 1. p. q. 50. art. 4. & 3. p. q. 77. art. 2. & lib. 2. cont. Gent. cap. 93. & alij in locis: quatenus impossibile dicit esse, quòd in eadem specie sint plures Angeli solum numericè differentes. Sunt tamen multi etiam Thomistæ, qui de impossibilitate naturali interpretantur S. Thom. opinantes, etiâ non possunt esse plures Angeli numericè tantum differentes intra eandem infimam speciem naturaliter, ac de potentia ordinariâ Dei; bene tamen posse supernaturaliter, ac de potentia Dei absolutâ. Sic Hann. Ferrar. Zamel, Ripa, quos refert, & sequitur Arajo 1. p. q. 5. art. 4. concl. 2. & 3. citatis pro eadem sententiâ suar. sed non bene: quia expressè tenet oppositum lib. 4. de Angelis cap. 15. Pro eâ tamen stant ex nostris Bubalus 1. p. q. 5. art. 4. difficul. 3. & Franc. de Lugo lib. 3. de Angelis disp. 2. cap. 2.

73 Communis tamen cæterorum Theologorum sententiâ absolutè pronunciat, Angelos, atque adeo & quæuis alias creaturas quantumuis independentes, & absolutas à materiâ solo numero sub eadem atomâ specie posse multiplicari. Ita tenent Mol. 1. p. q. 50. art. 4. Valenti disp. 4. quæst. 1. punct. 3. Vaz. disp. 181. cap. 3. Soar. lib. 1. de An-

gelis cap. 15. & in Metaph. disp. 5. sect. 2. Arrubal. 1. p. disp. 150. Tanner. disp. 5. quæst. 1. dub. 5. Franc. Amic. tom. 2. disp. 3. sect. 4. Pet. Hurt. disp. 12. Metaph. sect. 3. Arriaga disp. 1. Metaph. sect. 3. Carlet. disp. 2. Metaph. sect. 1. & alij Recentiores cum Scot. Alen. Albert. S. Bonau. Ricard. Gabriel. Henr. Durand. Carthus. Mayr. Bassol. Rubion. Argent. Marsil. Bacchon. Palat. Capreol. & alij ex Antiquioribus ab ipsis relatis. Quorum aliqui seueris notis inuicem sententiam oppositam, vt videre est apud Amic. loco citato. Porro eo ipso, quòd omnes isti Auctores censent, in quauis omnino specie creaturarum esse possibiles plures creaturas numericè solum differentes, non possunt non consequenter censere impossibile, quòd aliqua creatura in statu possibilitatis ita vnica sit, vt nulla alia sit possibilis eiusdem speciei cum illâ. Hoc namque secundum, & illud primum aut recidunt prorsus in idem, aut mutuo inter se connexa sunt, vt est manifestum.

Cæterum prænotare oportet ex ijs, quæ diximus in Pharo Scient. disp. 17. quæst. 12. & 14. bifariam posse plura entia inter se differre specificè. Primò simpliciter, & absolutè; siue, vt quidam dicunt, physicè, seu specie physica; qualiter differunt, quæ inter se sunt notabiliter dissimilia, vt homo, & equus. Secundò secundum quid, siue logicè, seu specie logica; qualiter differunt, quæ inter se aut parum dissimilia sunt, vt homines mares, & feminæ, vel homines pituitosi, & biliosi; aut licet sint prorsus similia, sunt tamen inæqualia, vt calores intensi, & remissi; quantitates pedales, & bipedales, animæ citra dissimilitudinem omnem magis perfectæ, & minus perfectæ metaphysicè, &c. Ad inæqualitatem autem reducitur differentia prædicatorum aliâ similia ex distinctis eorum terminis, siue connotatis oriundâ; quæ scilicet differunt calefactiones oriundâ à distinctis caloribus præ oriundis ab eodem; vniones distinctarum partium aquæ præ vnionibus eandem, & cætera huiusmodi extrema, quæ ob talem differentiam non dissimilia, sed inæqualia censenda veniunt.

Hinc individua nullam aliam differentiam præter mutuam distinctionem habentia; quia neque sunt dissimilia, neque inæqualia vllò ex modis dictis, purè, seu merè numericè differre dicuntur. Quæ verò dissimilia sunt notabiliter, simpliciter, & absolutè dicuntur differre specificè, siue differre specie physica. Cum tamen, quæ præter mutuam distinctionem aliqualem differentiam aut parum dissimilitudinis, aut alieius inæqualitatis inter se habent, etiâ simpliciter, & absolutè dicuntur esse eiusdem speciei, siue esse eiusdem speciei physica, non purè numericè, sed secundum quid specificè, seu specie logica differre dicenda veniunt.

Itaque creaturæ differentes purè numericè eiusdem omnino speciei sunt, tam logica, quam physica. Et vice versâ. Creaturæ autem differentes simpliciter specificè diuersæ speciei sunt simpliciter, scilicet diuersæ speciei physica. Et e converso. Creaturæ denique differentes non purè numericè dicuntur, quæ eiusdem sunt speciei physica, diuersæ tamen logica. Quo pacto de illis omnibus in loquentibus distinctionis causâ loquentur.

Propositio I.

77 Impossibile est, quod aliqua creatura metaphysicè in se finita ita sit vnica in statu possibilitatis, vt nulla alia sit possibilis eiusdem omnino speciei cum illa; ab illaque subinde differens purè numericè.

Loquor de creaturâ metaphysicè in se finita: quia ex metaphysicè in se infinitis fortasse est possibilis aliqua creatura ita vnica, vt nulla sit alia possibilis purè numericè ab illa differens iuxta dicenda inferius. Et probò propositionem primò. Quia posito, quod sit possibilis quævis creatura metaphysicè in se finita, (de qua iam semper impræsentiâ loquar), necesse est, quod sint possibilis alie omnino illi similes, & æquales. Ergo impossibile est, quod aliqua eiusmodi creatura in statu possibilitatis ita sit vnica, vt nulla alia sit possibilis eiusdem omnino speciei cum illa. Consequentia est euidens. Quia creaturæ alie omnino similes, & æquales creaturæ datæ possibilis eo ipso sunt necessariò eiusdem omnino speciei cum illa, vt constat ex dictis. Probo ergo antecedens. Quia, vt demonstraui in Phæto Scient. disp. 1. 1. q. 2. proposit. 2. & q. 5. proposit. 4. ad hoc, vt aliqua essentia sit impossibilis, necessarium est, quod ea alicui conceptui possibili, sine quo existere non possit, opposita sit. Hoc autem conuenire non potest essentijs aliarum creaturarum omnino similibus, & æqualibus creaturæ datæ possibilis. Ergo necesse est, quod tales creaturæ non sint impossibiles, sed possibilis. Consequentia iterum est euidens. Et maior supponitur demonstrata. Probo ergo minorem. Quia, si essentia creaturarum omnino similibus, & æqualium creaturæ datæ possibilis alicui conceptui possibili, sine quo existere non possent, opposita essent; & essent omnino similes, & æquales creaturæ datæ possibilis, vt supponitur; & simul non essent: quia haberent prædicatum oppositionis cum tali conceptu, quod non haberet creatura datæ possibilis. Quæ duo contradictoria sunt.

78 Confirmatur, & declaratur. Quia essentia opposita conceptui possibili, sine quo existere non potest, qualis est essentia impossibilis iuxta demonstrationem factam loco citato, eo ipso est dissimilis, aut saltem inæqualis creaturæ possibilis carenti tali oppositione, vt satis ex se est notum. Ergo, vt sit illi omnino similis, & æqualis, tali oppositione carere debet. At eo ipso, quod illa careat, non est impossibilis, sed possibilis iuxta citatam demonstrationem. Ergo essentia omnino similis, & æqualis creaturæ possibilis eo ipso non potest non esse possibilis. Repugnat ergo, quod aliqua creatura possibilis ex earum genere, de quibus agimus, sit vnica in sua specie intra possibilitatis statum: quandoquidem omnis alia similis, & æqualis illi, atque adeò eiusdem speciei cum illa non potest non eo ipso esse etiam possibilis.

79 Rursus confirmatur, & declaratur. Quia, vt quævis creatura possibilis immunis est ab oppositione cum alio conceptu possibili, sine quo non possit existere, & ideo possibilis est: ita sunt conceptibiles citra omne dubium alie illi omnino similes, & æquales, atque adeò immunes similiter à tali oppositione; quo titulo non poterunt non esse itidem possibilis. Nullaque proinde creatura possibilis earum, de quibus agimus erit uni-

ca in sua specie intra possibilitatis statum.

Sed dicit aliquis. Quantumvis similes, & æquales Deo nostro possibili concipiuntur alij Dij, vt citra dubium concipi possunt, æquè, ac concipi possunt alie creaturæ omnino similes, & æquales cuius creaturæ datæ possibilis; quantumuis; proinde tales Dij ex suo conceptu obiectiuo omnino sint similes, & æquales Deo nostro possibili; æquè, ac tales creaturæ ex suo conceptu obiectiuo sunt omnino similes, & æquales creaturæ datæ possibilis; nihilominus tales Dij à sua differentiâ numericâ euadunt chymæ impossibiles; Deusque subinde noster in sua specie intra statum possibilitatis vnicus est. Igitur & tales creaturæ à sua differentiâ numericâ poterunt quoque euadere chymæ impossibiles; creaturæque subinde datæ possibilis vnica pariter in specie sua intra possibilitatis statum poterit esse. Concesso antecedente; nego consequentiam. Disparitas est. Quia alius quibus Deus ab oppositione cum Deo nostro possibili compatiente secum omnimodam similitudinem, & æqualitatem obiectiuam ambarum euadit chymæ impossibilis: eo quod Deus noster possibilis necessarius est in existendo; atque ita alius quibus Deus nec cum illo ob mutuam oppositionem, nec sine illo ob ipsius necessitatem potest existere. Quod est, cum esse impossibile. At verò alia quævis creatura omnino similis, & æqualis creaturæ datæ possibilis, ab oppositione cum hac compatiente secum omnimodam similitudinem, & æqualitatem obiectiuam ambarum nequit euadere chymæ impossibilis; eo quod creatura datæ possibilis ex conceptu creaturæ nequit non esse contingens in existendo: atque ita alia quævis creatura, est ob oppositionem mutuam (salu quod eam habeant) nequeat existere cum illa, poterit tamen sine illa existere, illa non existente. Quod satis est, vt ea maneat possibilis.

81 Ex quibus patet primò, dato, quod creaturæ possibilis alia ei prorsus similis, & æqualis esset opposita, neququam hanc à tali oppositione fore impossibilem; vt impossibile est alius Deus similis prorsus, & æqualis ex suo obiectiuo conceptu Deo nostro possibili ab oppositione, quam cum hoc habet. Præterquam quod due creaturæ prorsus inter se similes, & æquales ex nullo prædicato possunt habere oppositas esse, vt Deus noster possibilis, & alius ei prorsus similis, & æqualis ex prædicato entium à se habent oppositos esse; prout exponemus postmodum.

82 Secundò patet, & si alius Deus chymæcus possit ex suo conceptu obiectiuo esse omnino similis, & æqualis Deo nostro possibili, nullam tamen essentiam chymæricam posse esse omnino similem, & æqualem alicui creaturæ possibilis, & consequenter omnem essentiam omnino similem, & æqualem creaturæ datæ possibilis eo ipso esse possibilem. Etenim, vt ex doctrinâ demonstratâ loco citato Phæto constat, adhuc, vt aliqua essentia sit impossibilis, aut ita debet esse opposita creaturæ datæ possibilis, vt etiam sit cum ipsa connexa quo ad existentiam, aut alteri tertio conceptui possibili, sine quo non possit existere, debet esse opposita. In vtroque autem casu repugnat, vt essentia impossibilis sit omnino similis, & æqualis creaturæ datæ possibilis. Nam si essentia impossibilis ideo sit talis, quia creaturæ datæ possibilis simul opposita, & connexa est quoad existentiam; cum nequeant ambæ inter se esse mutuo connexæ, sicut sunt mutuo oppositæ; quia essentia ambæ impossibiles contra supposi-

tionem, ut patet ex se, & ex dictis loco saepe citato; conficitur, essentiam impossibilem prædicatum habere connexionis, quo caret creatura data possibilis, & consequenter eas inter se vel dissimiles, vel saltem inæquales reipsa esse. Si verò essentia impossibilis ideo sit talis; quia est opposita tertio conceptui, sine quo existere non potest; (vel quia est etiam cum eo connexa; vel quia ille aliàs est necessarius in existendo, quales dumtaxat sunt Deus noster, & veræ negationes chymærarum impossibilem); tunc talis essentia impossibilis prædicatum habebit oppositionis, aut etiam connexionis cum tali tertio conceptu, quod non habet (nec habere potest titulo suæ possibilitatis) creatura data possibilis; & consequenter ex inter se vel dissimiles, vel saltem inæquales erunt. Unde tandem concluditur, bene stare, quòd plurimum Deorum inter se omnino similia, & æqualia ex suis conceptibus obiectiuis vnici sit verus, & possibilis, ceteri autem ficti, & impossibiles; cum tamen plurimum creaturarum inter se omnino similia, & æqualia, si vna est possibilis, non possint non & ceteræ omnes possibiles esse.

83. Posse autem non solum à nobis, sed etiam à cognoscentibus per proprias species concipi alios Deos omnino similes, & æquales Deo nostro possibili, ab ipsoque numericè tantum differentes, talesque proinde eos omnes esse reuera ex suo conceptu obiectiuo intra statum quidditatum iuxta doctrinam generalem traditam in Pharo Scient. disp. 10. & 11. haud dubium mihi est. Oppositio enim, quam inter se habent in ordine ad existendum oriundam à prædicato entis à se non reddit eos dissimiles, neque inæquales; cum sit mutua consistensque reipsa in eorum essentia omnino similibus, & æqualibus. Sed neque quòd Deus noster possibilis reuera sit necessariò existens, atque adeò potens existere, & alij Dij chymærici reuera non sint existentes, nec potentes existere, in causâ est, quòd non sint omnes similes inter se, & æquales omnino ex suis conceptibus obiectiuis intra statum quidditatum: quia ex vna parte intra eum statum præcisè tales omnino concipiuntur, suntque proinde ex conceptibus suis quoad omnia prædicata intrinseca, etiam potentia, & necessitatis existendi, & existentiæ; ex alia verò parte differentia status quidditatum, quem solum habent Dij chymærici, & status existentiæ, quem insuper habet Deus noster possibilis, nullam dissimilitudinem, aut inæqualitatem inter eorum conceptus obiectiuos inducit: quandoquidem vnum & idem ens, quod sibi neque dissimile, neque inæquale esse potest, ut constat, modò in statu tantum quidditatum consideratur, aut etiam est, modò insuper existentia. Nec obest dictæ similitudini, & æqualitati obiectiuæ Deorum, quòd Deus chymæricus præ Deo nostro verò absolute sit impotens existere, atque ideo impossibilis: nam id non habet à suo intrinseco conceptu præcisè, in quo est similitudo, & æqualitas ipsi Deo verò; sed semicextrinsece ab existentia necessaria, & sibi opposita ipsius veri Dei alterius Dei ex conceptu intrinseco suo similitudo omnino sibi, & æqualis consortium penitus recusantis. Aliud est de quavis chymæra comparatâ cum creaturâ quavis possibili: nam, si est illa impossibilis, quòd tali creaturâ opposita simul est, & connexa, non potest non ab eiusmodi connexionione intrinseca sibi, & non mutua euadere tali creaturâ dissimilis, aut saltem inæqualis, vt

constat. Si verò est illa impossibilis, quòd tertio alteri conceptui, sine quo nequit existere, opposita est; hoc ipso, quòd præ creaturâ dictâ à tali tertio impossibilitatem quoquomodo sortitur, nequit non habere essentiam intrinsecam dissimilem, aut saltem inæqualem ipsi creaturæ, vt est notissimum; alioquin ab eodem tertio non posset non & ipsa creatura impossibilitatem sortiri.

Iam propositio nostra probatur secundò. Quia nullum est excogitabile prædicatum in illâ essentia creatâ metaphysicè in se finita, ex quo nascatur, quòd illa in plura indiuidua numericè tantum differentia nequeat multiplicari. Tamen id ex prædicato entis à se proprio essentia diuinæ veniat citra omne dubium oriundum. Hoc enim ipso, quòd aliquod ens est à se, non potest non esse vnicum in specie suâ, ita, vt nullum aliud ens à se compatiatur secum villo modo aut in statu existentia, aut in statu possibilitatis, vt multis demonstratum est supra q. 2. proposit. 2. Ens verò ab alio in se finitum necunde huiusmodi singularitatem, seu potius vnicitatem habere potest proculdubio hoc ipso, quòd est ens ab alio, & finitum in se. De infinito enim est alia ratio, vt dicemus inferius.

At dicunt Thomistæ supra n. 72. commemorati. Hoc ipso, quòd aliqua essentia est independens à materiâ, & nullum ordinem ad illam habet, qualis est essentia Angelorum, aliorumque huiusmodi entium, nequaquam eam posse multiplicari tantum numericè; vnicumque proinde indiuiduum eius esse possibile, non plura.

Sed contra primò. Quia ordo ad materiam impertinens est, adhuc, vt essentia illum habens possit multiplicari tantum numericè; locus non habens. Quid enim confert talis ordo, vt essentia illum habenti alia essentia similis dari possit; non verò item nou habenti? Profecò nihil. Ex dictis enim circa præcedens argumentum constat aperte, cuiusuis omnino essentia data alias omnino similes, & æquales excogitari posse, & concipi, etiam à cognoscentibus per proprias species; talesque eas proinde esse ex suo conceptu obiectiuo, intra statum quidditatum. Nec posse non esse eas possibiles, quando essentia data est possibilis, & non est essentia entis à se.

Contra secundò. Quia essentia ipsa materia in pluribus indiuiduis numericè tantum differentibus multiplicatur absque villo ordine ad aliam materiam. Quicquid ergo quavis alia essentia absque villo ordine ad materiam multiplicari poterit?

Contra tertio. Quia certum est, plures formas tum substantiales, tum accidentales numericè tantum differentes in eadem numero materia successiue saltem recipi posse, defactoque recipi. Ergo illa non à materiâ, quæ vnica est; sed à se ipsis multiplicatur, siue sunt multæ tantum numericè. Ergo & quavis alia essentia poterunt à se ipsis numericè tantum multiplicari, siue esse multæ tantum numericè. Et quidem, cum qualis res esse multas solum numericè, aliud non sit, quàm eas esse inter se distinctas, & similes, aut etiam æquales; esseque tales à se ipsis essentialiter habere, neque ab aliquo à se distincto possint habere, vt est notissimum; conficitur, nullas res posse multiplicari, siue esse multas tantum numericè, siue indiuiduari à materiâ tanquam ab aliquo à se distincto; impertinensque proinde esse, quòd dicant ordinem ad illam, adhuc, vt tantum numericè differre possint inter se.

Con.

89 Contra quartò. Quia in vnoquoque Ange-
lo plura accidentia dantur solo numero differen-
tia saltem successu temporis absque vilo ordine,
ad materiam, quam Angelus non habet; vt
plures præsentia locales, & plures durationes
superaddita iuxta doctrinam vniuersalem
statutam disp. 5. & 8. plures intellectiones,
& plures volitiones eiusdem speciei, &c. Ergo
independenter à materiâ sunt possibilis
plura indiuidua numericè tantum differentia.
Dicent, substantiam Angeli subiectum receptiuum
esse, atque adeò causam materialem, siue mate-
riam eiusmodi accidentium: sicque illa proinde
iam à materiâ, siue respectiue ad materiam indi-
uiduari. Sed non bene. Quia essentia materiæ, re-
latè ad quam sunt alia entia multiplicanda tantum
numericè talis necessariò esse debet, vt & ipsa in
plura indiuidua solo numero differentia multipli-
cari valeat: nam iuxta vulgare axioma; *Propter quod
vnumquodque tale, & illud magis.* Sed essentia
Angeli iuxta Aduersarios in plura indiuidua solo
numero differentia multiplicari non valet. Ergo
est substantia Angeli dicatur causa materialis,
seu potius causa passiva suorum accidentium,
non tamen est materia respectu eorum talis, vt in
ordine ad illam possint ea solùm numericè multi-
plicari. Præterquam quòd non quoduis subie-
ctum, sed materiam primam dumtaxat signatam
quantitate, atque adeò corpoream, volunt com-
muniter Thomistæ, terminum esse, relatè ad quem
cætera entia purè indiuiduantur. Qualis non est
substantia Angeli. Adde, plura accidentia omni-
no similia, & æqualia eiusdem Angeli, vt non
possunt ab eo, vt pote vno, multiplicationem for-
tiri, sed eam à se ipsis necessariò habent; ita nec
posse fortiri ab illo, sed à se ipsis necessariò habe-
re multiplicationem merè numericam.

90 Tertio probatur propositio. Quia eo ipso,
quòd aliqua causa est productiua vnius effectus in
se finiti, nequit non esse pariter productiua alte-
rius omnino similis illi, & æqualis; eo quòd vir-
tus causæ ad vtrumvis talium effectuum non po-
test non eodem omnino modo venire comparan-
da, vt satis ex se notum videtur. Id quod in om-
nibus causis creatis ab experientia constat. Ob
idque Philosophi communiter ad Dei determina-
tionem recurrunt, vt causa creata hunc effectum
potius, quam alium omnino illi similem, & æqua-
lem, atque adeò sibi possibilem de facto produ-
cat. Ergo potiore iure eo ipso, quòd omnipoten-
tia diuina est productiua vnius cuiuslibet effe-
ctus in se finiti, nequit non esse pariter productiua
alterius omnino similis illi, & æqualis. Ergo eo
ipso, quòd quæuis creatura in se finita est produ-
cibilis ab omnipotentia diuina, atque adeò possi-
bilis, nequit non & quæuis alia omnino similis
illi, & æqualis esse pariter producibilis ab omni-
potentia diuina, atque adeò possibilis.

91 Quarto probatur. Quia ad infinitudinem
diuinæ omnipotentia spectat iuxta commune pla-
citur Theolorum, vt producta quæuis creaturâ
finitæ perfectionis, aliam perfectiorem illâ pro-
ducere possit. Ergo potiore iure spectabit ad in-
finitudinem eiusdem omnipotentia diuinæ, vt,
producta quæuis creaturâ finitæ perfectionis, aliam
æqualem illi quoad perfectionem valeat produ-
cere, eamque vel illi similem, vel dissimilem.
Vt etiam ad infinitudinem diuinæ omnipotentia
spectat haud dubiè, vt, producta quæuis finitâ
multitudine creaturarum, aliam valeat multitu-
dinem producere vel maiorem illâ, vel ipsi æqua-

lem. Idque, siue tales creaturæ similes, siue
dissimiles, siue æquales, siue inæquales sint inter se
quæuis ratione. Posito igitur, quòd quæuis crea-
tura in se finita metaphysicè ab omnipotentia Dei
producibilis, atque adeò possibilis sit, nequit
non esse quoque talis quælibet alia similis, & æqua-
lis illi.

Loquutus sum autem semper in præsentis pro- 91
positione de creaturis metaphysicè in se finitis.
Quia inter creaturas metaphysicè in se infinitas
existimo esse possibilem vnam tum in vnoquoque
genere, tum absolute, quæ cæterarum omnium
maxima sit; eo quòd quoad quantitatem metaphy-
sicam æquiualeat est tanta, quanta est collectio
cæterarum omnium possibilem aut in tali gene-
re, aut absolute; prout infra disp. 13. q. 9. fusiùs
probabo. Quæ quidem creatura maxima omnium
eo ipso erit vnica in suâ specie logica, etiam intra
statum possibilis, quatenus nulla erit alia pos-
sibilis æqualis illi; tamen vnica non sit in suâ spe-
cie physicâ, eo quòd plures alia illi similes possi-
biles erunt. Bene enim stat extrema inæqualia
similia esse, vt sæpe aliàs diximus; patetque in
duobus circulis inæqualibus, & similibus.

Inferet hinc fortasse aliquis. Ergo, quemad- 93
modum est possibilis creatura metaphysicè infini-
ta, quæ in suâ specie logicâ vnica sit, vt pote
inæqualis cæteris omnibus possibilibus aut intra
suum genus, aut absolute. Ita quoque possibilis
erit creatura metaphysicè infinita, aut etiam fini-
ta, quæ in suâ specie physicâ vnica sit, vt pote
dissimilis cæteris omnibus possibilibus aut intra
suum genus, aut absolute. Sed neganda tamen
illatio est propter discrimen ad rem oriundum ex
diuersis naturis æqualitatis, & similitudinis, inæ-
qualitatisque, & dissimilitudinis rerum. Nam
ex vnâ parte nihil est, quod veter, esse possi-
bilem creaturam quoad aliquam quantitatem me-
taphysicam (puta quoad perfectionem) æqua-
lem toti aggregato cæterarum omnium pos-
sibilem aut intra suum genus, aut absolute,
vt constabit ex dicendis q. illa 9. citata disp.
13. Ex alia verò parte talis creatura non potest
non esse quoad talem quantitatem maior, atque
ita inæqualis cæteris singulis contentis in tali
aggregato, diuersæque subinde speciei logicæ ab
omnibus illis. Cùm sit necesse, vt id, quòd toti
æquale est, singulis partibus totius, quibus totum
ipsum est inæquale, inæquale sit. Quoniam verò
quòd toti est simile, non debet esse dissimile, sed
potius etiam simile partibus eius, quando omnes
hæ sunt similes inter se; vt constat ex doctrinâ
monstratâ in Pharo Scient. disp. 16. quæst. 3. Toti
autem coalescenti ex partibus inter se dissimilibus
non potest aliud quidpiam simile esse, nisi ex tot
partibus pariter inter se dissimilibus compositum
sit; vt tum ex se, tum ex dictis de naturâ dissimi-
litudinis in eâ disp. 16. satis videtur notum. Con-
sequitur, dato, quòd sit possibilis creatura similis
toti aggregato omnium possibilem similibus in-
ter se, non inde fieri debere eam esse dissimilem,
sed potius debere esse similem singulis illis; (sicuti
ex eo, quòd sit possibilis creatura æqualis aggre-
gato omnium possibilem, sequitur, debere eam
esse inæqualem singulis illis). Aggregato autem
omnium aliarum creaturarum possibilem clauden-
ti similes, & dissimiles nulla creatura singula-
ris similis possibilis est, vt singulis illis esset dissi-
milis, vt est aggregatum ipsum: quia nulla crea-
tura singularis possibilis est pariter ex totidem alijs,
ac tale aggregatum, composita, prout opus erat,
vt

vt ei esset similis iuxta dicta. Vnde tandem concluditur, nullam esse creaturam possibilem adhuc ex infinitis in se metaphysicè, quæ omnibus alijs possibilibus dissimilis, atque adeo vnica in sua specie physica sit. Id quod haud dubiè probant pariter argumenta, quæ facta sunt pro statuta propositione. Tametsi sit possibilis creatura ex metaphysicè infinitis, quæ ob suam peculiarem naturam omnibus alijs possibilibus inæqualis, atque adeo vnica in sua sit specie logica.

94 Sequitur iam, vt argumenta diluamus, quæ contra doctrinam statutam circa præsentem propositionem obijci possunt, aut etiam solent. Primumque sit. Deus est omnino vnicus in sua specie tum logica, tum physica. Ergo & creatura aliqua poterit talis esse. Nego consequentiam. Quia Deitas à prædicato entis à se habet esse immultiplicabilem in plura individua, vt supra quæst. 2. monstratum est. Quod tamen prædicatum ab omni creaturâ longissimè abest.

95 Secundò obijcitur. Supposito, quòd durationes sint modi superadditi rebus durantibus, vnicuique rei pro vnoquoque instanti vnica duratio tantum possibilis est: nam cæteræ eiusdem rationis, vt pote superflue essentialiter, nequeunt non esse impossibiles essentialiter; quemadmodum naturaliter impossibile est, quod naturaliter superfluum est. Duratio ergo vniuscuiusque rei pro vno quoque instanti vnica est in sua specie, etiam intra possibilitatis statum. Tantumdemque ob eandem rationem venit dicendum de vocatione vniuscuiusque rei pro vnoquoque spatio locali, & de actione vniuscuiusque agentis pro vnoquoque effectu efficiendo, de cæterisque modis huiusmodi. Respondeo vno verbo. Præter vnâ durationem, vocationem, actionem, aut quemuis alium modum huiusmodi cæteros eiusdem rationis, etsi necessarij non sint, superfluos tamen essentialiter nequaquam esse; atque adeo neque impossibiles eo titulo. Potest quippe Deus quemuis eorum æquali cum vtilitate eligere ad idem præstandum.

96 Tertiò obijcitur. Quilibet actus liber voluntatis diuinæ est vnicus in sua specie. Ergo possibilis est creatura, quæ sit vnica in sua specie. Respondeo, antecedens esse falsum, stando in sententiâ complente actus liberos Dei per connotata extrinseca. Quia iuxta talem sententiam, eandem connotatorum multiplicationem numericam fortiuntur actus liberi Dei. Stando verò in sententiâ ponente omnino intrinsecos Deo actus ipsius liberos; etsi antecedens verum sit; eo quòd quilibet eorum, vt pote identificatus cum Deo, debet identificare sibi omnem perfectionem possibilem suæ speciei, prout in tract. de Volunt. tradetur fusius; consequentiam tamen nullam esse. Tum quia creaturæ necunde tale debitum competit: tum quia ex antecedente proposito, si quid benè inferendum esset, non aliqua tantum, sed omnis creatura possibilis vnica in specie sua inferenda esset. Quod tamen citra omne dubium absurdum est. Mitto alia leuiora, quæ opponi

possent. Et facile ex dictis ab vno quoque poterunt solui.

Propositio 2.

Nulla est creatura possibilis in se finita metaphysicè, cum qua non sint possibles alia infinitè intra eandem speciem logicam, atque adeo purè numericè distinctæ ab illa, & inter se.

Quia, dato quouis numero finito eiusmodi creaturarum purè numericè distinctarum, quæcunque alia ultra talem numerum excogitentur illis omnino similes, & æquales, non possunt non pariter esse possibles, vt probat primum argumentum factum pro primâ propositione. Ergo, quæ intra eandem speciem logicam sunt possibles, infinitæ sunt quoad multitudinem. Consequentia patet. Nam si essent finitæ, alia vltra earum finitum numerum excogitata, quantumuis illis similes, & æquales, non essent possibles contra doctrinam stabilitam per argumentum dictum. Quòd autem vltra quemuis numerum creaturarum in se finitarum alia excogitabiles sint, siue excogitandæ super sint illis omnino similes, & æquales; tametsi vltra totam collectionem infinitam omnium earum nulla alia super sit excogitabilis, atque adeo neque possibilis, ex dicendis latius inferius disp. 13. quæst. 3. conspicuum fiet.

Id quod etiam modò ostendendum venit per secundam probationem propositionis. Quia nimirum ad infinitudinem omnipotentia diuinæ spectat, quod creaturæ ab illa factibiles inter se omnino similes, & æquales, atque adeo purè numericè differentes non sint finitæ, sed infinitæ quoad multitudinem; imò non qualicunque infinitudine, sed ipsi diuinæ omnipotentia proportionatè infinitæ sint iuxta dicenda loco citato.

Propositio 3.

Nulla est creatura possibilis, etiam ex infinitis in se metaphysicè, cum qua non sint possibles alia infinitæ intra eandem speciem physicam: quidquid de earum sit speciebus logicis.

Quia, vt nulla est creatura possibilis, etiam ex infinitis in se metaphysicè, quæ intra statum possibilitatis non habeat alias sibi similes; tametsi sint aliqua, aut aliquæ non habentes alias sibi æquales iuxta dicta n. 93. Ita nullus est talium creaturarum inter se similium finitus numerus, vltra quem non sint alia similes haud dubiè etiam possibles. Quod est, creaturas possibles, etiam infinitæ in se metaphysicè, intra quamuis speciem physicam quoad multitudinem esse infinitas. Id quod item citra dubium spectat ad infinitudinem omnipotentia Dei, prout amplius constabit ex dicendis disp. 13. q. 3. 8. & 9.